

SATUL ȘI ȘCOALA

REVISTĂ LUNARĂ PENTRU
EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚĂMÂNT

S U M A R U L :

<i>Prof. Al. Lapedatu:</i> Granița noastră de Vest — — — — —	249
<i>Dr. Romulus Demetrescu:</i> Știința comparată a educației — — — — —	253
<i>Dr. Liviu Rusu:</i> Aspecte plastice în școală — — — — —	255
<i>Dr. V. Jinga:</i> Cooperația și satul românesc — — — — —	257
<i>Victor Lazăr:</i> Bibliotecile dela sate — — — — —	260
<i>Maria Mihon:</i> Moții — — — — —	263
<i>Florea Stănică:</i> Cercetați natura — — — — —	265
<i>Alessandro Marcucci:</i> Apostolatul educativ al lui Giovanni Cena — — — — —	269

PAGINA LITERARĂ:

<i>Liviu Rebreanu:</i> Învățătorul — — — — —	266
--	-----

CRONICA:

Prof. Dr. G. Marinescu. Dicționarul Academiei Române. Semicentenarul ziarului „Universul”. Iuliu Vuia. (C. I.) Igiena Floru. Transferările și detașările în inv. primar. Recurs. Federația învățătorilor Micii Înțelegeri. Sindicalizarea profesorilor (D. Goga). Catalogul Bibliotecii populare. Scrisoare.

REVISTE: — CĂRȚI:

Revista de Pedagogie. Boabe de grâu. Gând românesc (C. I.). Revista de Igienă Socială. Școala noastră. Damian Stănoiu: Camere mobilate. (VI. Nicoară). Romancierul C. Stere (D. G.). Liviu Rebreanu: Răscoala (D. G.). Mircea Eliade: Măitreyi (D. G.).

Satul și Școala

Redactată de C. IENCICA și D. GOGA, profesori.

Correspondența pentru redacție :

Constantin Iencica Str. Mărzescu No. 21, Cluj.

Correspondența pentru administrație :

Dimitrie Goga Str. Bob Nr. 13, Cluj.

Abonamentul 120 lei pe an pentru învățători ; 150 lei pentru școale și comitetele școlare.

*

Răspândiți această revistă printre prieteni și cunoscuți. În ea se oglindesc ideele și acțiunea celor cari doresc ridicarea satelor și a școlaeli primare.

*

Cine nu înapoiază, în timp de 10 zile dela expediere, exemplarul ce i s'a trimis, este considerat abonat și așteptăm costul abonamentului.

*

Amintiți-Vă că hârtia, tiparul și lucrul sunt scumpe ; revista se susține numai din abonamente. Trimiteți-ne deci, neintârziat, costul abonamentului pe adresa Administrației.

*

În loc de chitanță, numele abonaților se trece pe pagina a 3-a a copertel.

Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază.

*

Lucrările și revistele primite la Redacție vor fi amintite la Bibliografia acestei reviste. Rugăm revistele să accepte schimbul.

*

Domnii abonați, cărora le lipsese numere din revistă, sunt rugați să le ceară printr'o c. p. dela Administrație, str. Bob 13, Cluj.

GRANIȚA NOASTRĂ DE VEST.

(în lumina tendințelor revizioniste)

De câtăva vreme se agită, cu multă pasiune, în presă și în lumea diplomatică, chestiunea revizuirii tratatelor pentru modificarea Statutului teritorial al Europei centrale și răsăritene, așa după cum acest statut a fost stabilit în conferința de pace dela Paris, în 1919-20. Revizuirea aceasta este înfățișată, tot mai mult și mai insistent, ca o necesitate absolută pentru readucerea la normal a Europei turburată și frământată de criza economică și financiară în care se sbate de moarte. Căci liniștea și încrederea trebuitoare pentru remedierea acestei nenorocite situațiuni nu se pot așeza — se afirmă — de cât pe conștiința împăcată și pe sufletul odihnit al popoarelor, că dreptatea și echitatea s'au întronat pentru toți. Așa dar condiția sine qua non a refacerii vieții economice și financiare în lume este revizuirea tratatelor și cu ea a frontierelor actuale dintre *Statele europene*, acolo unde aceste frontiere s'ar fi stabilit în chip nedrept și dăunător pentru vreunul din părțile în litigiu.

Este, evident, și aceasta o psihoză ca toate psihozele prin care a trecut și va mai trece societatea omenească, în vremuri turburi și nesigure ca cele de față. Căci ori de câte ori lumea s'a găsit în impasuri grele și în neputință de a ieși ușor din ele, ea a căutat și aflat cauze imaginare acolo unde nu

sunt și nu pot fi cele reale, crezând în ele ca într'un talisman. Ori, într'o astfel de stare de pihoză se găsește Europa azi. Căci de bună seamă, dacă n'ar fi venit catastrofala criză economică și financiară, din alte cauze, fi-rește, de cât cele preconizate de revizionisti, după cum timp de un deceniu dela așezarea păcii, nu s'a pus chestiunea revizuirii tratatelor, ea nu se punea nici azi. Agitația Lordului Roter-mere în favoarea Ungariei mutilate era, cum s'a dovedit de curând, de ordin interesat. Iar propaganda politică a Maghiarilor contra Trianonului rămăsese platonice în rezultatele sale.

A trebuit ca lumea întregă, turburată de calamitățile neprevăzute ale zilelor actuale și neliniștită de perspectivele întunecoase ale vremurilor viitoare, să ajungă în starea de pihoză de care am vorbit, pentru a căuta și găsi în modul nedrept și inequitabil în care se zice că s'ar fi întocmit noua ordine politică postbelică, cauza re-lelor și a cere, în consecință, suprimarea acestei cauze, prin revizuirea tratatelor și cu ea a frontierelor noi așezate între țările învinse și învingătoare.

Chestiunea aceasta formează azi obiectul agitației generale și ori care i-ar fi geneza și natura, nu putem face abstracție de ea. Taberile sunt în luptă

aprigă. Revizionistii și antirevizioniștii. Și unii și alții fac eforturi să-și susțină și să-și promoveze cauza, dovedind că nu numai dreptul dar și sentimentul public este cu dânsii. Mai mult: că dacă acțiunea lor nu va triumfa, urmări catastrofale vor veni peste bătrânul continent, abia mântuit de cea mai grozavă convulsivă războinică prin care a trecut. În această acerbă luptă suntem și noi angrenați. Mișcarea antirevizionistă a cuprins țara întreagă. Sentimentul și voința ei s'au manifestat cu tărie și hotărâre de zile mari. Încă odată s'a făcut dovada că poporul român înțelege să-și apere și păstreze cu orice chip drepturile și poziția sa, câștigată cu uriașe jertfe de sânge și suferință.

În același timp însă, trebuie să examinăm calm și obiectiv situația granițelor noastre din punctul de vedere al acestor tendințe revizioniste, ca să vedem, serios și judicios, întru cât ne-ar atinge în concret.

Din tot complexul frontierei românești, numai granițele de sud-vest, de către Ungaria, pot fi disputate și discutate sub acest raport. Celelalte nu pot fi puse în cauză. Căci ele sunt — sau permanente și imutabile, ca Dunărea la Sud și Nistrul la Răsărit, sau stabilite prin acorduri reciproce cu statele vecine. Așa, granița cu Cehoslovacia în Maramureș, granița cu Jugoslavia în Banat și granița cu Polonia între Bucovina și Galiția.

Siguranța și stabilitatea lor, a acestora din urmă, atârnă de la bunele raporturi cu aceste state, bune raporturi pe care nu le vedem prin nimic și pentru multă vreme periclitate. Ce privește granița de sud-est, de către Bulgaria, este stabilită, ca o necesitate a echilibrului de forțe, menit să ne garanteze dominațiunea Dobrogei pentru asigurarea ieșirii la mare. Ea nu va fi amenințată decât atunci, când acest echilibru ar fi distrus, ceea ce iarăși

deocamdată nu este de temut. Rămâne deci numai granița de către Ungaria, care este vizată de revizionisti și care ar putea fi adusă în discuție. De aceea am și dorit să tratez la Radio chestiunea acestei granițe.

*

Din capul locului țin să spun, că granița aceasta este o graniță deja revizuită. Vom vedea îndată cum și în ce condițiuni. Căci nouă nu ni s'a dat de către Ungaria, frontiera pe care Alianții ne-au recunoscut-o prin convenția dela 4/17 August 1916, la intrarea noastră în războiu, ca răspunzând drepturilor și aspirațiilor noastre teritoriale și naționale. Frontiera aceasta a fost revizuită — și nu revizuită sub raportul intereselor politice, ci sub raportul situației etnice. Iar această revizuire nu s'a făcut de oameni preocupați, incompetenți și lipsiți de autoritatea necesară. Ea s'a făcut de oameni nepreocupați, competenți și cu mare autoritate în lumea specialiștilor — s'a făcut de geografi, istorici, etnografi și publiciști eminenti cunoscători ai problemelor de naționalitate din Europa centrală și răsăriteană, cari, prin natura profesiei lor, n'au fost, putem zice, în litigiile ce au rezolvat, parte, ci judecători.

E vorba de comisiunea zisă teritorială, căreia, la Conferința de pace, i s'a deferit chestiunea noilor noastre frontiere, comisiune prezidată de d. André Tardieu și care a avut pe lângă dânsa o sumă de experți și tehnicieni, recunoscuți ca oameni de știință de mare valoare. Aceștia, multă vreme înainte de terminarea războiului, au examinat, în comitetele de studii anume constituite, la Paris și New-York, problemele de tot felul ce aveau să fie puse la Conferința de pace, ca obiect de litigii între beligeranți. Ori, între aceste probleme, cele mai importante erau, firește, cele teritoriale. De aceea, în lucrări speciale, ele au fost expuse

în chipul cel mai complet și temeinic. Așa au fost lucrările, tipărite de comitetul de studii dela Paris, ale dlui Em. de Martonne asupra Basarabiei, Dobrogei, Banatului și Transilvaniei, și ale altor învățați asupra altor chestiuni teritoriale. Afară de aceste studii, comisiunea teritorială a avut să examineze prin experții și tehnicienii săi memoriile ce i s'au prezentat — pro și contra — ale părților în luptă prin care fiecare își pleda și susținea cauza sa.

Mai adăog, că atitudinea acestor comisiuni și comitete de studii a fost mai mult decât neutră. Membrii lor au căutat să exceleze prin o excesivă imparțialitate, unii din ei, Americanii și Englezii, refuzând chiar contactul cu reprezentanții aliaților lor, sub cuvânt c'ar putea fi influențați sau seduși în favorul cauzelor ce aceștia erau chemați să apere și susțină. Așa se face că unele hotărâri și avize ale lor au putut fi considerate ca nedrepte nu de cei învinși, ci de cei învingători, cari, evident, au ținut să protesteze. Chiar noi am fost, între altele și mai ales, așa putea zice, pentru modul cum a fost fixată granița de către Ungaria, aceia de care vorbim acum.

Așa fiind, ne putem întreba, cu drept cuvânt, ce-ar mai fi de revizuit în niște lucrări făcute în condițiuni așa de riguroase și de nepărtinitoare, din partea unor oameni cari, firește, ar avea aceeași competență și aceeași obiectivitate? Iată de ce am zis, din capul locului, că granița noastră de Vest, de către Ungaria, a fost revizuită și că nu vedem cum și ce fel ar mai putea fi revizuită. *

În adevăr, ce privește această frontieră, ea nu s'a așezat, cum am spus, pe linia convenției dela 4/17 August 1916, ci mult mai încoace, spre răsărit, pe linia realității etnice actuale din aceste părți. Mă explic. Nu mai

departe decât acum 70—80 ani, Românii alcătuiau elementul etnic predominant pe întreg teritoriul revendicat de noi în Nord-Vest, până în punctele sale cele mai extreme. Statisticele — nu ale noastre, ci ale statului ungar, ale episcopilor de alte confesiuni și ale învățaților etnografi de alte neamuri — dovedesc, fără putință de contestare, aceasta. Între 1773 și 1867, în comitatele mărginașe: Maramureș, Satu Mare, Bihor, Arad și chiar Cenad, comparativ, elementul unguresc era în vădită inferioritate față de cel românesc. La 1822 în comitatul Satu Mare bunăoară, nu exista o singură **comunitate** religioasă exclusiv maghiară, ci numai amestecate fie cu Români, fie cu Ruteni, fie cu ambii împreună. În comitatul Sobolci — numai în două plăși, în Nyrbator și în Nagykalle, erau 36 de atari comunități, iar în com. Hajdu, toate comunele din preajma Debreținului, Debreținul chiar, întrebunțau la serviciul divin limba română, alătura de cea maghiară. Neîndoioase probe deci despre extensiunea elementului românesc până departe spre pusta ungurească, în prima jumătate a secolului trecut.

Realitățile acestea etnice au fost însă distruse în a doua jumătate a acestui secol prin politica de violentă maghiarizare a statului ungar. În adevăr, după 1867, populația românească din aceste regiuni se constată a fi scăzut într'o proporție care nu se poate explica decât prin efectele acestei politici. Evident, toate aceste lucruri au fost cunoscute celor chemați să așeze noua graniță între România și Ungaria. De cât la cererea noastră de a se ține seamă de ele, răspunsul lor a fost că noua ordine politică a statelor naționale urmează a se așeza pe temeiul realităților actuale, nu a celor trecute, pentru că scopul nu este și nu poate fi restabilirea situațiunilor etnice pierdu-

te, ci consolidarea celor prezente. Natural că plecând dela atare considerațiune, granița noastră de nord-vest a fost cea mai greu de stabilit, atât pentru faptul că principiul național nu putea fi aplicat cu toată vigoarea, cât și pentru faptul, că în regiunea de delimitat se găsesc câteva mari centre urbane, cu element românesc în minoritate.

Iar, ținând seamă că aceste centre orașenești sunt așezate în regiuni, care din punct de vedere etnic sunt curat românești și că populația lor maghiară, față de cea nemaghiară, a crescut, tot ca efect al politicii de maghiarizare, în 20 de ani numai, între 1880—1900, într'o proporție anormală, adică de 85% față de 10%, comisiunea teritorială dela Paris a tras noua frontieră la apusul acestor orașe, pentru că ea a constatat, că chiar din punct de vedere general etnic, ne găsim în plenitudinea drepturilor noastre necontestabile pentru orice cercetător de competență și obiectivitate.

Evident, pe cât de echitabilă a fost, foarte probabil, această frontieră în conștiința celor ce au așezat-o, pe atât de nedreaptă a fost și este ea încă în simțămintele noastre. Căci cei dintâi și-au răzimat lucrările pe raporturile etnice existente, fără a se preocupa de împrejurările prin cari s'a ajuns la ele, câtă vreme noi știm cât de păgubit a fost neamul nostru, cu deosebire în periferiile sale etnice din nord-vest, de violentul proces de maghiarizare la care am fost supuși. Iată de ce am protestat, socotind așezarea acestei granițe ca o nedreptate și lipsă de echitate. Imprejurările și spiritul de conciliantă față nu numai de aliați, dar și de foștii dușmani, ne-au făcut să o acceptăm, așa de riguros revizuită cum ni s'a dat.

*

Aceasta a fost și este situația ele-

mentului românesc la granița de nord-vest a țării. Din cunoașterea ei, nu mă îndoiesc că conștiința tuturor compatrioților noștri e că ne găsim pe această graniță pe linia minimală, nu maximală a drepturilor noastre etnice și naționale. Nu poate fi deci vorba de mutarea acestei linii mai înlăuntru, pentru recuperarea elementelor maghiare risipite în cei 50—60 ani din urmă, prin opera de colonizare a statului ungar, în masa românească, compactă și neaoșe. Și nu poate fi nici vorbă de stabilirea unui coridor unguresc prin mijlocul nostru, pe urma aceluiași colonii, artificiale și șubrede, pentru legătura cu Săcuimea pe care fatalitatea istorică a așezat-o ca o insulă pierdută în marea etnică românească. Fie deci revizionisții liniștiți. Poziția noastră etnică pe granița de vest este mult mai tare ca ea să poată fi clătinată. Ea stă la adăpostul impresionant de puternic al românismului, care stăpânește, nedisputat de aproape 2000 de ani, ambele versante ale munților apuseni ai Transilvaniei, dela Mureș până la Tisa.*)

Prof. AL. LAPEDATU.

*) Conferența aceasta a fost rostită de dl *Alexandru Lapedatu*, fost Ministru al Cultelor și Artelor, în ziua de 20-Mai a. cu. la *Radio*.

O reproducem după „*Universul*” pentru ca cititorii revistei noastre să poată cunoaște o parte din temeiurile pentru cari s'a fixat, cum se găsește acum, granița noastră de vest.

Di Prof. Al. Lapedatu, făcând parte din delegația română la Conferența de pace dela Paris, unde ca istoric a adus mari servicii nației noastre, cunoaște toate greutățile cari au trebuit învinse pentru a se putea obține granița care o avem spre vest.

Datoria conducătorilor Statului nostru este ca printr'o înțeleaptă politică de Stat să creieze la vest o zonă curat ro-

mânească, nu numai prin populația pe care în mare parte o avem, dar mai ales prin factorii de conducere.

Într-o broșurică: „*Politica culturală la granita de vest*“, am arătat ce mari lipsuri avem pe toate terenele de acti-

vitare în această parte a țării, care înainte de a trebui apărată cu armele, va trebui întărită printr-o trează conștiință românească, care adeseori lipsește și celor cari au avut părinți români; vitregia vremurilor le-a alterat simțirea. (C. I.)

ȘTIINȚA COMPARATĂ A EDUCAȚIEI.

E o ramură nouă a științei *educației*, răspuns valabil, întrucât *experimentarea și observațiile* sunt reduse la „date“ ce nu pot desface tocmai factorul *învățare*. (Și, lucrul cel mai grav în această privință este că experimentul dă greș în multe alte domenii analoge, de exemplu în studiul *aptitudinilor*, al *exercițiului* și al *transferului achizițiilor individuale*).

Un alt exemplu: *este sentimentul religios o tendință înăscută sau ba?* Educația religioasă e interesată în privința alegerii metodelor celor mai eficiente de a ști precis care-i răspunsul la această *gravă* problemă. Concepția clericală în această privință este neledă: sentimentul religios e înăscut. Se cunoaște astfel concepția intuitionismului religios și moral, care, plecând dela această premisă *elaborată speculativ*, prin sacrificarea observației și înlăturarea oricărui scepticism în materie, a construit o întregă teorie a educației religioase, neglijând pornirile individuale, diferențele de temperament și alte condiții speciale, inerente oricărei educații individualiste.

În sfârșit, un ultim exemplu. Psihologia experimentală, cu toată respectabila avalanșă de statistici, diagrame și corelații, nu prea ne-a putut strălucite rezultate asupra unei probleme care, va admite ori cine, stă la baza Pedagogiei în genere și a studiului individualității și a personalității. Care din cei doi factori ai individualității e mai puternic: *cel ereditar*, sau *cel câștigat*? Chestiunea se pune la

Aici psihologia generală, cea genetică și diferențială nu au, din nenorocire, nici o șansă de a ne da vre-un

temperamente, în primul loc. De felul rezolvării acestei probleme atârnă so-

rețea și generalitatea, vagă uneori, sau lipsa de seriozitate a tablourilor ce le dau unii psihologi, despre aceste „dotări“ ale individualității umane. Poate că de aceea unii psihologi, mai ales anglosaxoni, au ajuns să tăgăduiască pe deplin existența instinctelor, reducându-le la obiceiuri (acte datorite procesului de „învățare“ = „reînde-re). De pildă, e interesant să ne întrebăm, observând mentalitatea copilului mic, dacă *tendința de personificare* a lucrurilor ce alcătuiesc „mediul“ său obișnuit (lună, soare, obiecte de joc, păpuși=copii, etc., etc.) *este înăscută sau câștigată*.

luționarea multor chestiuni ce depășesc prea adeseori domeniul psihologiei. Iată acum ce lumină nouă aduce, în soluționarea problemelor de mai sus, studiul comparativ al educației. La copiii din tribul *Manus*, din New-Guinea, Dr. Margaret Mead a observat că nu există personificarea obiectelor neînsuflețite, în jocurile lor, niciodată. Acest trib aparține unei populații ce nu a venit în contact cu oamenii din rasa albă, la ei nu există nici preoți, nici „doftori“, sau „doftoroaie“, iar copiii se bucură de o perfectă libertate, neexistând nici o preocupare sau influență a celor mai în vârstă decât ei; educația se termină la dânsii odată cu căștigarea obișnuinței de a se îngriji de propria lor siguranță fizică. Copiii tribului *Manus* capătă așadar semnificarea obiectelor neînsuflețite din contactul social; iar personificarea lor nu poate fi pentru psihologie, așa cum rezultă din studiul acesta comparativ, — datorită unei tendințe înăscute.*) De altfel se pot aduce și alte exemple din alte lucrări asemănătoare, la care noi renunțăm aici.

La copiii aceluiasi trib, Dr. M. Mead a putut observa că sentimentul religios nu este înăscut: el mijeste într-o vârstă mai târzie ca un rezultat al învățării, când ia forma specială a unei credințe în spirite. De altfel adorarea spiritelor este pe larg practică în acest trib, ceea ce face ca memoria strămoșilor să fie vie totdeauna; iar copiii adoptați (există practica aceasta tradițională în trib) sunt destul de orientați asupra personalității părinților decedați și caracterului lor. E semnificativ faptul că acești copii nu-și po-

vestesc unul altora (și lor nici nu li s'a povestit povești de mai marii lor) vreodată!

Influența tatălui adoptiv asupra sentimentului de superioritate ori inferioritate al copiilor e deopotrivă de mare ca a părinților adevărați asupra copiilor din casa lor. În cazul copiilor adoptivi însă — scrie Dr. M. Mead — influența tatălui adoptiv e mai mare decât influența eredității tatălui adevărat, dacă copilul n'a trăit în casa acestuia din urmă. Aceste influențe sunt atât de covârșitoare, încât e destul să observăm pe copii jucându-se, spre a ne face o părere cu totul justă. În privința temperamentelor stăpânilor casei în care copiii cresc. Adeseori, dacă copilul își schimbă temperamentul, ești îndreptățit să deduci că și-a schimbat căminul!

Bazată pe acest surprinzător fapt, Dr. M. Mead își pune întrebarea: mai putem atunci explica sentimentul inferiorității pe baza psihologiei individuale? Dar o altă consecință decât aceasta din urmă a Dr. Mead e următoarea, pe care o semnalăm noi: influența tatălui adoptiv asupra pupilului său fiind mai forte decât cea a eredității adevăratului părinte — când copilul nu trăiește în casa acestui părinte, — urmează că influența factorilor condiționali, cel puțin în privința acestui aspect al personalității copiilor, destul de precoce la tribul *Manus*, este mai mare decât a factorilor constituționali. Și acest lucru este o indicație de cel mai mare preț, pe care studiul psihologiei și educației comparative îl aduce Psihologiei și educației generale.

Rezultă din discuția precedentă importanța acestui studiu comparativ, a cărui perfecționare toți educatorii trebuie să o aștepte nerăbdători.

*) Dr. Margaret Mead, *Growing-Up in New Guinea. A comparative Study of Primitive Education*, Routledge & Sons, London.

ASPECTE PLASTICE ÎN ȘCOALĂ.

Una din marile inovații din învățământul modern este importanța deosebită care se dă artelor plastice. În școlile organizate după principii nouă rămâi surprins de activitatea vastă a copiilor în acest domeniu.

Importanța artelor plastice în învățământ trebuie s'o căutăm într'o direcție cu totul alta decât se crede în general. Rolul lor nu se reduce la faptul că elevul se perfecționează în arta desenului și modelajului. În definitiv de desen și modelaj au nevoie în viață numai anumite categorii restrânse de specialiști, ceea ce nu ne-ar putea impune ca fără excepție toți copiii să se cultive în această direcție. Și motivul adânc nu este nici simpla năzuință de a da pe această cale o anumită cultură estetică. Desenul și modelajul cultivă și dezvoltă în realitate anumite calități, care prin valoarea lor practică depășesc cu mult domeniul restrâns al artelor plastice.

Ființa umană este într'o necontenită activitate. Fără activitate asiduă ea niciodată nu și-ar putea asigura existența. Însă până când omul ajunge la stadiul, la care își poate asigura existența cu propriile-i mijloace, trebuie să-și dezvolte puterea de activitate. Această dezvoltare de forțe se face în timpul copilăriei. Copilul este prin excelență activ. O sumă nesfârșită de porniri interioare îl îndeamnă să facă necontenit ceva, lucru cu prisosință ilustrat în jocurile extrem de variate. La o anumită epocă se observă că copilul, îndată ce îi ajunge un creion în mână, schițează diferite figuri, când pe hârtie, când pe un perete sau gard, fără să-l fi îndemnat cineva. Sau cine nu cunoaște plăcerea copilului de a ciopli, dar mai ales de a se juca în noroi, modelând figurile cele mai stranii? Toate acestea le face din imbold propriu, ceea ce înseamnă că ele sunt anumite porniri naturale. Dacă copilul

are aceste porniri, înseamnă că trebuie să ne folosim de ele pentru formarea lui. O educație sănătoasă nu se face prin sugrumarea însușirilor, ci prin canalizarea lor spre anumite idealuri. În timpul copilăriei obiectele de învățământ trebuie să se refere la însușirile pe care *le are* copilul, nu pe care credem că ar fi bine să le aibă. Importanța desenului și modelajului nu zace în faptul că la un anumit moment copilul desenează sau modelează ceva cu scop estetic sau decorativ. Importanța lor este că prin ele se manifestă o tendință de a *crea ceva în mod real*. Prin desen și modelaj copilul creează ceva prin *propria dibăcie și capacitate*, după cum la alte epoci va crea în alte domenii.

În copilăria fragedă activitatea umană este desordonată și întâmplătoare. Evoluția omului nu este altceva decât o necontenită năzuință de a-și ordona activitatea spre a realiza ceva. În copilărie realitățile nu sunt în serviciul unor scopuri practice bine definite. Ele nu au valoare prin ele înșile, ci prin faptul că prin ele copilul își exercitează anumite însușiri. Prin aceste realizări copilul învață să-și supună activitatea unui anumit scop, manifestările desordonate și întâmplătoare devin manifestări tot mai precise și mai corespunzătoare diferitelor realizări.

Desenul și modelajul fac parte din aceste realizări. Accentuăm încă odată: Nu desenul ca atare are importanță; în cele mai multe cazuri creațiile copilului nu au valoare artistică. Ele au valoare din motivul că prin ele copilul devine *creator*, săvârșește o faptă, își coordonează activitatea spre anumite scopuri.

Viața pretinde în primul rând oameni capabili de fapte. Iar om de faptă devii atunci când știi să-ți stăpânești pornirile subordonându-le unor

nici un fel de cooperativă, pentru că din cele aproape 650 de cooperative în unele sate sunt câte 2 sau chiar 3.

În Ardeal, majoritatea unităților cooperatice în ființă astăzi n'au o existență mai mare de 10 ani. Cooperativele de consum întemeiate îndată după unire, lipsite de organizare și spirit cooperativ și însărcinate, multe, cu facerea unui comerț de Stat ne-cooperatist, s'au prăbușit, lăsând aproape pretutindeni amintiri cari au îngreunat mult campania de întemeieri de bănci populare din anii 1924—1927. Cu toate acestea cooperația a traversat cu succes și perioada de ne-încredere, reușind să se întrezeze în măsura de a îndreptăți cele mai frumoase speranțe.

După 2—3 ani de inițiative și realizări temeinice, firava cooperație ardelenescă este din nou grav lovită în dezvoltarea ei de marea criză economică din anul 1929 și cei următori, criză mai accentuată în domeniul producției și desfacerii produselor pământului, în mediul în care tocmai cooperația românească este mai răspândită.

Forțele mișcării cooperative românești sunt astăzi mult slăbite, lipsindu-i în cei 15 ani de după război o perioadă suficient de lungă pentru consolidare. Suntem încă, mai ales în provinciile noi, în faza de încheiere a cooperației, când orice faptă și inițiativă trebuiesc mai bine și mai cu bun simț chibzuite, pentru ca să nu ne abatem din drumul drept pe care trebuie să mergă o acțiune de o așa de mare valoare socială, economică și națională, care este unul din marile idealuri ale omenirii.

În Ardeal posibilitățile de realizare ale cooperației sunt considerabile. Nu numai că avem de întărit și de dezvoltat cooperativele existente, dar avem larg deschis câmpul liber al întemeierilor în toate domeniile de activitate economică rurală și urbană.

Gospodăria țărănească din Ardeal este, în general, mixtă. Îmbinarea agriculturii propriu zise cu creșterea vitelor, pădurăritul și alte îndeletniciri este foarte răspândită. Acestui fapt i se datorește într'o mare măsură faptul că criza economică ce bătuse de aproape 5 ani a lovit mai puțin pe țaranul ardelean, deoarece această criză, prin prețurile scăzute ale produselor solului, a lovit mai ales agricultura cerealistă, așa cum ea este mai accentuat în județele de șes ale Vechiului Regat.

În viața economică a satului românesc este foarte mult de făcut. Reforma agrară a fărâmițat unitățile economice, creind independente de drept, dar nu de fapt. Lotul de 5 hectare, ori mai mare sau mai mic, în structura actuală a societății românești, nu se poate exploata economic. Țăranul izolat nu-și poate cumpăra în bune condițiuni mașini agricole mici și chiar de loc mașini mai mari (de treerat, curățitoare, etc.). El nu-și poate procura semințe selecționate, vite de rasă și mai cu seamă el nu poate vinde cu prețuri juste produsul muncii sale grele. Țărănimea este exploatată mai ales în faza procesului de circulație a produselor, atunci când ea ia contact cu piața și mai adeseori cu feluri de samsari cari mișună prin sate pentru a cumpăra, cu prețuri de batjocură, cereale, unt, ouă, păsări, etc.

Colectivitățile omenești mai au de satisfăcut și necesități de natură culturală și socială. Statul intervine și el unde poate și unde s'a deprins, însă nu totdeauna cu succes și în măsura completă a acestor necesități. Intervenția inițiativei particulare este absolut necesară; inițiativa individuală nu poate face mare lucru. Asocierea forțelor izolate este marele imperativ al ceasului de față. Cooperația oferă pentru toate aceste inițiative și realizări un mănunchiu de principii verificate de o experiență destul de în-

delungată și o tehnică de organizare modernă și rațională. Aceste principii și această tehnică le găsim înfățișate în destul de numeroasele publicațiuni mai pretentioase și de popularizare, scrise în românește și în toate celelalte limbi ale națiunilor civilizate.

Cooperativa este laboratorul unde se pun toate problemele noi și satul este mediul în care o sumedenie din aceste probleme așteaptă, de vreme îndelungată, deslegare. Cooperativa s'a angajat în această luptă și mai mult decât oricare din acțiunile obștești a înregistrat succese remarcabile. Evident, s'a făcut puțin până acum. Multul rămâne să se facă de aci încolo.

În unele părți, inițiativa întemeierii de cooperative au luat-o țărani. În cele mai multe părți însă ea se datorește unui cărturar dela sate sau unuia care, deși stabilit la oraș, poartă grije oamenilor din mijlocul cărora s'a ridicat. Preoții și mai ales învățătorii au contribuit în mod hotărîtor la întemeierea și dezvoltarea cooperativei românești. Acțiunile idealiste și stăruitoare a acestor cărturari ai satelor i se datoresc, într'o proporție considerabilă, realizările cooperatiste din țara noastră. Și astăzi și și în viitor, învățătorilor și preoților satelor românești le revine frumosa misiune de a crea și îndruma cooperativa rurală. Se cuvine însă ca aceste importante categorii profesionale să fie puse în situațiunea de a se putea ocupa intens și desinteresat și de problemele a căror deslegare numai va crea acea civilizație rurală care dezvoltă la maximum însușirile unei națiuni, folosind cu succes forțele transformatoare ale societății românești.

Rostul cooperativei în cuprinsul unui sat este foarte complex. Dela cooperativă nu se poate numai cumpăra mai ieftin sau prin ea să se vândă altora mai cu preț. La noi cooperativa, banca populară, care este mai răspândită, a creat, în multe sate, singurul

colț de civilizație tehnică, deprinzând pe țărani cu cunoașterea unei organizațiuni economice moderne, apropiindu-le noțiuni de administrație, cunoașterea și folosirea polițelor, a creditelor felurite, etc.

În adunările generale ale băncilor populare s'a practicat pentru întâia dată, în Vechiul Regat, votul universal, uninominal, direct și secret; în aceste adunări s'a făcut școala practică a cunoașterii și prețuirii faptelor de interes obștesc, asupra cărora țărani au fost chemați să se rostească. Spiritul social dovedit de poporul nostru în nenumărate manifestațiuni ale vieții sale, a fost orientat și organizat în vederea satisfacerii de noi necesități.

Alături de biserică și școală, cooperativa este un așezământ de temelie al satului românesc. Biserica propovăduind și slujind adevărilor veșnice, școala înlesnind înțelegerea vieții prin folosirea minunatului instrument de luminare care este cartea și cooperativa organizând viața socială și gospodărească a populației, marile funcțiuni ale existenței și propășirii unei colectivități omenești sunt îndeplinite.

Cooperativa este o îmbinare fericită și armonică de năzuinți cari cinstesc o societate. Privită numai prin prisma satisfacerii unor interese exclusiv materiale, ea nu va fi niciodată înțeleasă.

Numai ridicându-ne pe un plan înalt de gândire și coborînd apoi în adâncul simțirii și sufletului nostru curat, vom afla drumul cel bun, cel drept și cel luminos al adevăratei cooperative.

O înfățișare mai amănunțită și mai complectă a domeniilor în cari cooperativa are un cuvânt de spus și o faptă de realizat ar avea, poate, o mai mare putere de convingere. Deocamdată numai cele de mai sus; altădată, poate, mai mult.

nici un fel de cooperativă, pentru că din cele aproape 650 de cooperative în unele sate sunt câte 2 sau chiar 3.

În Ardeal, majoritatea unităților cooperative în ființă astăzi n'au o existență mai mare de 10 ani. Cooperativele de consum întemeiate îndată după unire, lipsite de organizare și spirit cooperativ și însărcinate, multe, cu facerea unui comerț de Stat ne-cooperatist, s'au prăbușit, lăsând aproape pretutindeni amintiri cari au îngreunat mult campania de întemeieri de bănci populare din anii 1924—1927. Cu toate acestea cooperația a traversat cu succes și perioada de neîncredere, reușind să se întrezeze în măsura de a îndreptăți cele mai frumoase speranțe.

După 2—3 ani de inițiative și realizări temeinice, firava cooperație ardelenască este din nou grav lovită în dezvoltarea ei de marea criză economică din anul 1929 și cei următori, criză mai accentuată în domeniul producției și desfacerii produselor pământului, în mediul în care tocmai cooperația românească este mai răspândită.

Forțele mișcării cooperative românești sunt astăzi mult slăbite, lipsindu-i în cei 15 ani de după război o perioadă suficient de lungă pentru consolidare. Suntem încă, mai ales în provinciile noi, în faza de încheiere a cooperației, când orice faptă și inițiativă trebuiesc mai bine și mai cu bun simț chibzuite, pentru ca să nu ne abatem din drumul drept pe care trebuie să mergă o acțiune de o așa de mare valoare socială, economică și națională, care este unul din marile idealuri ale omenirii.

În Ardeal posibilitățile de realizare ale cooperației sunt considerabile. Nu numai că avem de întărit și de dezvoltat cooperativele existente, dar avem larg deschis câmpul liber al întemeierilor în toate domeniile de activitate economică rurală și urbană.

Gospodăria țărănească din Ardeal este, în general, mixtă. Imbinarea agriculturii propriu zise cu creșterea vitelor, pădurăritul și alte îndeletniciri este foarte răspândită. Acestui fapt i se datorește într'o mare măsură faptul că criza economică ce bântuie de aproape 5 ani a lovit mai puțin pe țaranul ardelean, deoarece această criză, prin prețurile scăzute ale produselor solului, a lovit mai ales agricultura cerealistă, așa cum ea este mai accentuat în județele de șes ale Vechiului Regat.

În viața economică a satului românesc este foarte mult de făcut. Reforma agrară a fărâmițat unitățile economice, creind independențe de drept, dar nu de fapt. Lotul de 5 hectare, ori mai mare sau mai mic, în structura actuală a societății românești, nu se poate exploata economic. Țăranul izolat nu-și poate cumpăra în bune condițiuni mașini agricole mici și chiar de loc mașini mai mari (de treerat, curățitoare, etc.). El nu-și poate procura semințe selectonate, vite de rasă și mai cu seamă el nu poate vinde cu prețuri juste produsul muncii sale grele. Țărănimea este exploatată mai ales în faza procesului de circulație a produselor, atunci când ea ia contact cu piața și mai adeseori cu feluri de samsari cari mișună prin sate pentru a cumpăra, cu prețuri de batjocură, cereale, unt, ouă, păsări, etc.

Colectivitățile omenesti mai au de satisfăcut și necesități de natură culturală și socială. Statul intervine și el unde poate și unde s'a deprins, însă nu totdeauna cu succes și în măsura completă a acestor necesități. Intervenția inițiativei particulare este absolut necesară; inițiativa individuală nu poate face mare lucru. Asocierea forțelor izolate este marele imperativ al ceasului de față. Cooperația oferă pentru toate aceste inițiative și realizări un mănunchiu de principii verificate de o experiență destul de în-

delungată și o tehnică de organizare modernă și rațională. Aceste principii și această tehnică le găsim înfățișate în destul de numeroasele publicațiuni mai pretentioase și de popularizare, scrise în românește și în toate celelalte limbi ale națiunilor civilizate.

Cooperativa este laboratorul unde se pun toate problemele noi și satul este mediul în care o sumedenie din aceste probleme așteaptă, de vreme îndelungată, deslegare. Cooperativa s'a angajat în această luptă și mai mult decât oricare din acțiunile obștești a înregistrat succese remarcabile. Evident, s'a făcut puțin până acum. Multul rămâne să se facă de aci încolo.

În unele părți, inițiativa întemeierii de cooperative au luat-o țărani. În cele mai multe părți însă ea se datorește unui cărturar dela sate sau unuia care, deși stabilit la oraș, poartă grije oamenilor din mijlocul cărora s'a ridicat. Preoții și mai ales învățătorii au contribuit în mod hotărîtor la întemeierea și dezvoltarea cooperativei românești. Acțiunii idealiste și stăruitoare a acestor cărturari ai satelor i se datorează, într'o proporție considerabilă, realizările cooperatiste din țara noastră. Și astăzi și în viitor, învățătorilor și preoților satelor românești le revine frumosa misiune de a creia și îndruma cooperativa rurală. Se curvine însă ca aceste importante categorii profesionale să fie puse în situațiunea de a se putea ocupa intens și desinteresat și de problemele a căror deslegare numai va creia acea civilizație rurală care dezvoltă la maximum însușirile unei națiuni, folosind cu succes forțele transformatoare ale societății românești.

Rostul cooperativei în cuprinsul unui sat este foarte complex. Dela cooperativă nu se poate numai cumpăra mai ieftin sau prin ea să se vândă altora mai cu preț. La noi cooperativa, banca populară, care este mai răspândită, a creiat, în multe sate, singurul

colț de civilizație tehnică, deprinzând pe țărani cu cunoașterea unei organizațiuni economice moderne, apropiindu-le noțiuni de administrație, cunoașterea și folosirea polițelor, a creditelor felurite, etc.

În adunările generale ale băncilor populare s'a practicat pentru întâia dată, în Vechiul Regat, votul universal, uninominal, direct și secret; în aceste adunări s'a făcut școala practică a cunoașterii și prețuirii faptelor de interes obștesc, asupra cărora țărani au fost chemați să se rostească. Spiritul social dovedit de poporul nostru în nenumărate manifestațiuni ale vieții sale, a fost orientat și organizat în vederea satisfacerii de noi necesități.

Alături de biserică și școală, cooperativa este un așezământ de temelie al satului românesc. Biserica propovăduind și slujind adevărurilor veșnice, școala înlesnind înțelegerea vieții prin folosirea minunatului instrument de luminare care este cartea și cooperativa organizând viața socială și gospodărească a populației, marile funcțiuni ale existenței și propășirii unei colectivități omenesti sunt îndeplinite.

Cooperativa este o îmbinare fericită și armonică de năzuinți cari cinstesc o societate. Privită numai prin prisma satisfacerii unor interese exclusiv materiale, ea nu va fi niciodată înțeleasă.

Numai ridicându-ne pe un plan înalt de gândire și coborînd apoi în adâncul simțirii și sufletului nostru curat, vom afla drumul cel bun, cel drept și cel luminos al adevăratei cooperative.

O înfățișare mai amănunțită și mai complexă a domeniilor în cari cooperativa are un cuvânt de spus și o faptă de realizat ar avea, poate, o mai mare putere de convingere. Deocamdată numai cele de mai sus; altădată, poate, mai mult.

IARĂȘI BIBLIOTECILE DELA SATE.

În numărul 8 (Aprilie 1933) al revistei „Satul și Școala” am publicat un articol despre *Biblioteca dela sate*. Cred că pentru învățătorii, cari se vor hotărî să activeze aceste biblioteci, nu va strica să cunoască și un Regulament, după care să se orienteze în utilizarea bibliotecii. Ideia alcătuirii acestui Regulament mi-a sugerat-o dl Silviu Teposu, activul președinte al Despărțământului Sibiu al „Astrei”. Regulamentul acesta va fi tipărit cu unele modificări, ce se vor afla necesare — în raportul anual al Despărțământului Sibiu. Acest Raport se distribuie mai ales în județul Sibiu. Presa noastră va lua puțină cunoștință de el, așa că socotesc a fi bine să-l cunoască colegii învățători și din alte ținuturi ale Ardealului, mai ales că nu mai este sat, în care Asociațiunea „Astra” să nu fi înființat o bibliotecă, pe lângă care mai e și o bibliotecă (partea populară) a școlii, uneori câte una înființată de alte Societăți culturale, ori de persoane generoase. Bine ar fi dacă toate părțile *potrivite pentru popor și tinerime* s’ar concentra la un loc și s’ar administra după acest

REGULAMENT

Cap. I.

Art. I.

Pentru promovarea culturii în popor, Despărț... al „Astrei”*) a înființat în comuna, ... Jud. ... o bibliotecă compusă din cărți potrivite scopului urmărit.

Art. II.

Numele bibliotecii e: *Biblioteca Cercului cultural „Astra”* Despăr....

Inscripția sigiliului aceste biblioteci va fi *Biblioteca Cerc. cult. ... al Despărț. ... al „Astrei”*.

*) Sau de Casa Școalelor, Fundația „Marele Voevod Mihai”, Liga Culturală, etc.

Art. III.

Proprietarul acestei biblioteci este și rămâne Despăr.... al „Astrei”, uzufructul deplin avându-l Cercul cultural al Despărțământului din comuna, în care s’a înființat biblioteka.

Cap. II. *Bibliotecarul*

Art. IV.

Bibliotecarul acestei biblioteci e de regulă învățătorul sau unul dintre învățători, iar unde e numai unul, nestatornic-preotul până la întregirea definitivă a cel puțin unul dintre posturile învățătoresți.

Art. V.

Bibliotecarul e numit de Comitetul Despărț... al „Astrei”.

Art. VI.

Postul de bibliotecar e onorific, deci nesalarizat.

Art. VII.

Dacă învățătorul, sau învățătorii ori preotul arată încă din anul întâiu, că nu-și pot îndeplini slujba de bibliotecar, Comitetul Despărțământului va însărcina alt intelectual din comună (cantor, cântăreț, comerciant etc., nu însă pe crășmar) cu agendele de bibliotecar.

Art. VIII.

Bibliotecarul face în fiecare an, către Comitetul central al Despărțământului, până la 31 Decembrie *raport* despre starea bibliotecii, numărul cititorilor (după etate și sex), al cărților citite și preferite (după specialitate: religioase, literare, igienice, economie rurală etc.). Tot el prezintă un bilanț, apoi bugetul, (anul de gestiune Octomvrie—Octomvrie). În raport să arate și experiențele dobândite, să facă propuneri utile scopului urmărit.

Cap. III.

Biblioteca, administrarea și utilizarea ei.

Art. IX.

Biblioteca se compune din cărțile donate de Despărțământ sau de alte

persoane, precum și din cele procurate în fiecare an de Cercul Cultural. Fiecare bibliotecar, mai ales dacă e învățător, se va strădui să procure în fiecare an câteva cărți nouă, altminteri biblioteca ajunge să moară după ce cititorii obișnuiți au citit cele vreo sută două de cărți.

În scopul procurării de mijloace pentru dezvoltarea bibliotecii (cumpărare de cărți, legatul lor etc.), Cercul Cultural va aranja în fiecare an cel puțin o reprezentare teatrală-muzicală, din venitul căruia un procent însemnat să fie destinat bibliotecii Cercului Cultural.

Biblioteca va insista să primească și dela comuna politică mici ajutoare, mai ales după ce gustul de citit a prins la poporul din comună.

Art. X.

La alegerea cărților pentru bibliotecă, bibliotecarul să fie cu mare grijă. Mai bine o bibliotecă mică, cu o sută de cărți, decât una de 300, din cari 200 nu sunt pentru popor, căci n' strică sau îl abat dela preocupările lui firești. Bibliotecarul e în rândul întâiu pentru învățătură și educație, apoi numai pentru distracție. Cărțile pentru distracție se dau mai mult la început pentru a câștiga pe săteni pentru citit. La procurarea cărților să fie exclusă alegerea unilaterală izvoarăată din gusturile personale ale bibliotecarului.

Art. XI.

Cărțile se vor lega, altminteri se distrug prea curând. Cheltuiala pentru legat se va acoperi din veniturile extraordinare (ajutoare dela comună, taxe dela reprezentațiuni, eventual chiar o mică taxă benevolă, sau după carte dela cetitori. Se va explica necesitatea acestei mici taxe pentru legatul cărților.

Dacă bibliotecarul n'ar putea lega cărțile cu elevii școlai, se va adresa legătorului de meserie din oras.

Legătura cărților să fie trainică și puțin simțitoare față de murdărie. Colțurile școarțelor (păreților) de carton e bine să se rotungească, atunci nu se deteriorează așa ușor.

Art. XII.

Biblioteca se păstrează în Casa Culturală, iar dacă aceasta lipsește, în școală. Ea se va păstra în dulapuri, cari să se poată încuia.

Art. XIII.

Se vor ține trei registre (caiete format mai mare): *Registru principal* (inventarul) cuprinzând toate cărțile; *registru anual* și *registru cetitorilor*.

Registru principal va avea următoarele rubrici: 1. Numărul curent. 2. Titlu cărți. 3. Autorul. 4. Locul și anul apariției. 5. Prețul cărții. 6. Starea cărții broșată, legată). 7. Observări.

Registru principal e practic să fie făcut și pe fișe, cu numele autorului după alfabet, căci între ele se poate vâri ușor orice fișe de carte nouă.

Dubletelor nu li se dă număr deosebit, ci se indică la observări, că opul e în două exemplare.

Registru anual cuprinde cărțile procurate într'un an. Dacă numărul cărților procurate într'un an e mic, ceeace e regulă, registru poate cuprinde mai mulți ani. Anul de gestiune e socotit dela Octombrie la Octombrie.

Registru cetitorilor e pentru controlul împrumuturilor și al înapoierilor, având următoarele rubrici: 1. Numărul curent. 2. Data împrumutării. 3. Autorul, Titlu Cărții. 4. Numărul cărții în bibliotecă. 5. Locul unde semnează împrumutătorul de primire. 6. Data înapoierii. 7. Observări (starea cărții, eventuală amendă pentru deteriorarea ei, etc.).

Sunt bune și *tablouri de cărți* după specialitate, lipite pe carton și *afișate* în localul bibliotecii, pentru ca cititorii

să se obișnuiască cu timpul a-și alege singuri cărțile.

Art. XIV.

Toate cărțile să fie numerotate cu o etichetă, având numărul cărții după inventar pe ea. Dacă se strică sau trebuie să i-se schimbe numărul, se va lipi peste ea alta. Fiecare carte va fi stampilată pe titlu și pe fiecare coală de 16 pagini cu stampila bibliotecii.

Art. XV.

Rândul în care sunt așezate cărțile pe rafturi, e indiferent, când e vorba de o bibliotecă mică până la 200 numere. Crescând numărul, pentru evitarea încurcăturilor, cărțile vor fi așezate în rafturi după specialitate: Religioase-morale, Istorie, Literatură, Gospodărie rurală, Igienă, etc.

Art. XVI.

E bine, ca pe fiecare carte să se lipsească câte o fișe de hârtie subțire, colorată, cuprinzând următoarele îndrumări: Cartea bună e cel mai credincios prieten al omului. Cel ce împrumută se obligă a păstra cartea curată, nestrictată. Celce o pierde sau o rupe e obligat a plăti prețul cărții. — Nu lua cartea cu mâna murdară. — Nu întoarce foile cu degetele umede. — Nu îndoi colțul foi până unde ai ajuns cu cititul, pune între foi drept semn o bucățică de hârtie. — Nu lăsa cartea oriunde prin casă. — Cartea nu e jucărie, deci nu o lăsa pe mâna copiilor mici. Nu ținea o carte mică mai mult de două săptămâni, una mai mare mai mult de 3—4 săptămâni. Ea e dorită și de alții.

Art. XVII.

Fiecare locuitor din comună, trecut

de 14 ani, are dreptul să împrumute cărți din bibliotecă, fără taxă, excepând pe cea eventual necesară pentru legatul cărților.

Art. XVIII.

Cetitorii dela sate se jencează la început a veni numai câte unul pentru a împrumuta cărți, de aceia se vor stabili anumite ore pentru împrumuturi: Sâmbătă dela 18 la 19 și Duminecă dela 11—12. Pânăce se va deprinde și poporul nostru cu rândueala, se vor da cărți și în alt timp, nici când însă în orele când învățătorul-bibliotecar e ocupat în clasă. Principalul e să se citească cât mai mult.

Art. XIX.

Celor ce vin să împrumute cărți, bibliotecarul să le dea lămuriri, fără să pară că le împune anumite cărți. Va căuta însă a-i convinge să nu ceară numai cărți de petrecere, ci și de învățătură din cari să-și noteze lucruri mai importante într'un cart anume.

Art. XX.

La început se vor da cărți mai mici, de cuprins mai ușor, apoi numai se va trece la cele mai voluminoase.

Art. XXI.

Deschiderea bibliotecii, precum și timpul și condițiunile împrumutării cărților se vor comunica în modul obișnuit în comună și prin elevii școlii. Bine va fi dacă învățătorul sau preotul va vesti aceasta și în biserică, după terminarea serviciului divin.

Victor Lazăr

MOȘIL

Oamenii dela munte.

Tăcuta caravană a Moșilor, ce străbate țara în lung și 'n lat, trecându-i adesea hotarele, e nebăgată în seamă în pribea ea peregrinație, ce-și are sursa în prozaica grije a existenței, mizerabilă, a unei coaje de mălăiu. Cercurile și ciubarele, produsul unei munci de-o ăarnă, îi poartă flămânzi și goi luni de-a-rândul, pentru a asigura celor de-acasă un expedient împotriva iernii lungi, pe care solul sărac al munților nu-l oferă în măsură suficientă.

Aceste ființe cu suferința tuturor necazurilor întipărită pe fața lor — dar și cu acea peremptorie rezistență față de tot ce amenință patrimoniul lor sufletesc, național și obștesc — ne amintesc trecutul istoric al acestor „Munți Apuseni“ și nebănuitul farmec ce se desprinde din pitorescul frumuseților naturale. Acești munți odinioară au fost ocrotitorii zilelor de groază, ei au fost cetatea păstrătoare a credințelor, limbii și datinilor străbune. În freamătul codrilor lor a răsunat doina dorurilor și durerilor noastre, a cărei melodie e grefată pe sbuciumul dureros al existenței de umiliți și obidiți, alături de râvna de-a fi liberi.

Vigoarea munților le-a împrumutat Moșilor curajul, imprimându-le acea dârză rezistență de afirmare a legăturii indestructibile cu acest pământ al munților și dreptul întangibil în această moștenire, câștigat în baza dreptății eterne. Aceasta a fost părghia de susținere împotriva soartei pe care au împărtășit-o iobagii de pe Câmpie.

Cu toată vitregia vremurilor și condițiunile fizice neprielnice, Moșul se prezintă atât fizic cât și psihic tot atât de bine ca cei dela câmpie, în plus mai multă putere de viață și mai mult suflet.

Muntele te îndeamnă la fapte, la realizări. Moșii au adevărit aceasta.

Având în frunte pe întreprizii și implacabilii lor Crăișori, cari au suferit pentru triumful adevărului, Moșii și-au câștigat faima de popor temerar și invincibil, sdrbind legiunile cu chivăre cu cap de mort.

În această vizuină a Munților Apuseni n'a putut — nici până azi — pătrunde nici un străin. Indispensabilul ovreiu cu dugheana de otrăvuri care a încercat o împământenire, n'a făcut-o fără riscul dureros al propriei lui vieți.

Intransigent în prejudecățile ce-l privesc, dotat cu inteligența vioaie și scrutaătoare, bănuitor și violent când e în joc ceva din a lui, Moșul privește și azi pe orice străin prin aceeași prizmă ca pe asupritorii de odinioară.

De-aceea străinii ce cutreeră aceste meleaguri căutând a cunoaște viața interioară, sufletească a Moșului, se izbesc de acea lipsă de comunicativitate și acele evasive răspunsuri sau câte un rezolut „Da“ sau „Ba“.

Ca o consecință firească a acestei caracteristici sufletești, Moșul pare tuturor neospitalier — fapt ce privește numai pe Moș — nu și pe Moațe.

Moățele — femei de munte, sdravene, îmbujorate, cunoscute prin frumusețea și voinicia lor, au luptat alături de bărbați pentru libertate. Cine nu-și amintește de „Ecaterina Varga“ sau „Doamna Munților“, cum îi spuneau Moșii, iubind-o mult pentru bunătatea-i sufletească. Această „agitatoare periculoasă“ — cum o numeau dușmanii — cu voința puternică, care nu putea crede în victoria mincinuii — a pătruns și 'n amvonul bisericilor ca să predice rezistența.

Ce impunător și revelant a fost tabloul defilării — în fața Suveranilor — a celor 50 de Moațe călări, în portul străbun cu coc — cu ocazia serbărilor lui Avram Iancu!

Azi, femeia moață trudită și martirizată, duce singură greul vieții. În

lipsa soților, pe lângă grija gospodăriei și a copiilor numeroși, le vezi ținând de coarnele plugului, la prășit, la secerat, la adunatul fânului și îngrijind de vite. Dacă cu toată starea lamentabilă a Moșului, gospodăria lui e mai săltată din nevoi, aceasta se datorește vredniciei femeilor.

Cu vrednicia și inteligența lor, ar putea realiza mai mult dacă n'ar fi nefasta ignoranță.

90% analfabete sunt între femeile Moațe, spunea dl I. Simionescu prof. univ. Într'un articol ce l-am publicat în pagina femeii a ziarului „Calendarul”, am arătat consecințele nefaste ale analfabetismului și rolul de îndrumare a sătencelor pe care sunt datoare să și-l asume asociațiile feminine. Căci sufletul Moațelor primește cu bucurie orice se face pentru îndrumarea lui, ele nu sunt refractare. Cu sprijinul „Grupării fem. Rom.” din București am înființat filiala Câmpeni, care și-a propus începerea unei acțiuni unitare, perseverente și continue pentru ridicarea nivelului intelectual al Moațelor.

Cu entuziasmul propriu celor ce vreau realizări, nu vorbe, această filială are un program din cele mai eficiente. Nu știm de vom avea sprijinul intelectualilor dela sate și autorităților, căci se obișnuște a se lua o atitudine ostentativă împotriva inițiativelor de ridicare a poporului. În programul menționat s'a fixat și înființarea cantinelor școlare — atât de necesare școlilor dela munte. Singura dificultate în calea realizărilor dorite — e lipsa de fonduri — gruparea fiind la începutul organizării ei.

Autoritățile care vor să înceapă o acțiune de ajutorare a Moșilor, nu trebuie să neglijeze contribuțiile reale, pe cari asociațiile feminine le pot aduce, în ogorul întelenit al culturii.

În genere Moșii au o pronunțată independentă sufletească.

Sunt cinștiți. Cu tot nămolul corup-

ției contagioase și interminabila sarabandă a excrocheriilor, ei nu fură. Nu sunt lingușitori. O caracteristică a sufletului lor este religiozitatea profundă, dar multe superstiții.

Ideile preconceptuate și încăpățânarea lor se datoresc ignoranței.

Cine ar controla dosarele cu procese de-ale Moșilor și-ar forma o părere în care venalitatea incorigibilă a Moșilor ar fi nota predominantă. Iată consecința unei lamentabile situații materiale și a goanei contagioase după arginții unei vremi de subvalută.

O consecință firească a lipsei de comunicativitate este inexistența literaturii folklorice, afirmația cercetătorilor acestor meleaguri în această direcție. Noi credem mai degrabă în insuficiența exteriorizării, din teamă și neîncredere, ca și din multiplele griji ale existenței veșnic în frământare, care nu le-a lăsat gândul să se piardă în reverii.

Sufletul lor a trebuit să-și înăbușe elanurile sentimentale urmărit de acerbele prigoniri.

Iată atâtea motive a sărăciei sufletești a Moșilor, în ce privește folklorul.

Datorită configurației geografice, nici școala nu poate face progrese și ca urmare analfabetismul e suveran.

Pentru suprimarea acestei suveranități dăunătoare a ignoranței, ne trebuie gândul, grija și jertfa comună. Nu împământarea la țară a Moșului, ci îmbunătățirea condițiilor de existență la munte. Aceasta e urmarea firească a unui complex de acțiuni: gospodărie, școală, biserică, administrație, asistență socială și acțiune culturală intensă și continuă.

Nu cu suspine și dureri se poate îndrepta această aspră realitate.

Pentru toți cei ce poartă un gând bun acestor locuitori — cerșetori ai Munților istorici — ridicarea lor din nefasta ignoranță trebuie să fie un imperativ social.

Maria Mihon, înv. Câmpeni-Turda

CERCETAȚI NATURA.

„Natura vrea ca copiii să fie mai întâi copii și apoi oameni”. (Rousseau).

Este cunoscută îndeajuns *mobilitatea* caracteristică a copilului care se evidențiază încă de când este în leagăn și pe care și-o manifestă în orice timp și în orice loc, fiind o necesitate a psihofizicului său în formare. Ce frumos redă acest lucru romancierul metaforist I. Teodoreanu: „Din întâiele clipe ale vieții lor, când sunt captivi fașelor din leagăn, ca viermii de mătăsoasă în gogoasă, ei nu acceptă sedentarismul împus, decât în somn, — și încă! Tipă ca o sută de greeri în trilul sopran al glasului călător spre vorbă; pedalează cu picioarele orizontale, alergând pe loc; iar cu bulbul florar al mâinilor, se luptă și apucă, voind să fie regi peste tot ce domnește asupra și în jurul lor, începând cu ingerii luminelor de soare sau de lună și sfârșind cu biberonul”.

Școala în loc să ducă pe copil în mijlocul naturii, în mediul cel mai eficient unei educații armonice, s'a străduit să aducă natura în clasă, fragmentând-o și bagatelizând-o în chip meschin. „Tot ce-l poți învăța prin natură și lucruri de-a-dreptul, nu-l învăța prin vorbe... Lasă realitatea, lasă lucrurile aeeva, lasă chipurile de tot felul să treacă pe dinaintea ochilor copilului, cât de mult, să vie iar și iar să plece, lasă-l mereu să vadă, să audă, să afle... ceeace poate face singur, să-l lași să o facă”. (Pestalozzi).

Sufletul iubitor și risipelnic al inocenților copilași în loc să fie diriguît pe făgașul natural al dezvoltării sale, este abruțizat și sterilizat prin felul acesta de educație într'un mediu izolat, artificial, cât mai departe de natura reală. În loc de membri activi, capabili de muncă constructivă, se formează ființe lipsite de voință.

E frapantă deosebirea dintre viața dinaintea de școală și cea din timpul școlarității.

Când natura ne furnizează atâtea ocazii eficiente educației în mod natural și în chip armonios, când știm seau în monumentală sa operă Emil, nu înțeleg ce ne mai împiedecă de a utiliza acest indispensabil cadru al unei perfecte educațiuni.

Dela mlădițele fragede și inocente — copilași — și până la străvechii stejari împodobiți pe cap cu praf de lună, — ghiocelii albi ai vremii, — bătrânii — caută natura, care este sursa inepuizabilă, ce procură o minunată și plăcută recreație psihofizică.

Natura este comoara nepretuită de unde copiii își acumulează multiple și variate cunoștințe inerente ființei lor, natura constituie un paradis al copilăriei. În cuprinsul ei larg și neîntrecut în frumusețe și miracol se făuresc, ca'n laboratorul cel mai ideal, cele mai nobile caractere. Inepuizabilele și variatele peisagii de o fascinantă frumusețe clarifică și edifică spiritul dornic de cunoștințe, mișcă și inobilează inima, satisfac curiozitatea copilului, dă lațitudine de manifestare nestingherită mobilității copilului.

Nici cei mai neîntrecuți întreprעי ai naturii, ca și cei mai buni polițiști, nu pot decora și supraîncărca cele mai luxoase clădiri cu variatele și nesfârșitele tablouri ce ni le descoperă natura la fiecare pas.

Pe verdele mătăsoș al ierbiî îmbalsamate cu parfumul miilor de flori, care-o tivesc măestrit, copiii își clădesc lumea lor plină de fantasmagorii, jucându-se nesupărați de nimeni și departe, cât mai departe de șgomotul străzii.

Dacă natura este pentru învățământ un izvor necesar de cunoștințe inerente elevului în viața socială de mai târ-

ziu, nu este mai puțin și o sursă eficientă de educație. Învățământul să înceapă prin intuiții prin simțuri; de aci pornește o știință sigură, fiindcă tot ce au perceput prin simțuri se întipărește mai adânc în memorie, mai mult decât dacă am fi auzit și i-am fi cetit de o mie de ori" (Comenius).

Mobilitatea copilului își găsește în mijlocul naturii puțința de manifestare, făcându-l mai viguros prin mișcărilor ce le face, accelerând mișcarea sângelui, punând în acțiune toți mușchii săi în aerul ozonat, ce este un izvor de viață, sănătate, voieșie. „Păcerea pe care o simte în joc îi dă energia necesară ca să facă mereu, să repete fără odihnă anumite mișcări și să și-le perfecționeze până când cade istovit de oboseală seara, dormind adânc într'un semn itărilor". (I. F. Buricescu).

Pe lângă mobilitate îl mai mână în natură și curiozitatea sa caracteristică, ce-l îndeamnă a disece minuțios orice lucru ce-i cade sub simțuri, curiozitatea de a deslega orice enigmă. Sunt atrași de orice ca și fluturii de noapte fascinați și tentați de lumina lămpii, în jurul căreia se sbat până ce-și pârlesc aripele.

Atât prin contactul cu tovarășii de joc și prin contactul cu minunățiile nepuizabile furnizate de natură, copilul încearcă și-și dezvoltă o seamă de sentimente nobile, ajungând la formarea caracterului. Miragiile sugestive îi dezvoltă sentimentul religios, respectul pentru ființa supremă, care a alcătuit

simetric acest decor feeric, precum și sentimentul estetic. Iubirea de natură, de peisagiile sale neîntrecute, dezvoltă dragostea de patriotăsmul onorabil, sacrificiul și abnegația dezinteresată și neprecupețită. „E îndeajuns o creangă înflorită de copac, proiectată pe ecranul albastru al cerului pentru ca norii, care învolbură sufletul, să se topească sub vraja glasului tănuțit al petalelor îmbujorate" (I. Simionescu).

Dragostea de vietățile ce abundă în natură, începând cu cele mai mici și sfârșind cu cele mai mari, dragostea cultivată din cea mai fragedă copilărie, va dezvolta în sufletul copilului sentimente altruiste, umane, îl va face capabil de iubire și sacrificiu. Din contactul cu tovarășii nedespărțiți ai jocului — și aci se recomandă selecționarea acestora și supravegherea continuă din partea părinților și educatorilor, de a nu degenera în trivialități, în înjurii meschine, — se vor naște sentimente moralo-sociale ca: solidaritatea, sociabilitatea, ajutorul reciproc, onestitatea, punctualitatea, încrederea în sine, etc. Tot aci își dezvoltă voința, — „voința care este funcția sufletească esențială, aceia care predomină și care prelungește unda vieții prin mijlocul mișcărilor de tot felul" (Nisipeanu) — își formează autonomia, de care sunt în cea mai mare parte lipsiți elevii din școlile actuale.

27. Aprilie 1933.

F. V. STĂNICĂ, învăț.
Racul-Ciuc

INVĂȚĂTORUL.

Coti la stânga. Un copil îi arată îndată casa învățătorului, întru mai nimic deosebită de celelalte, doar ogrăzile mai curată, în față cu o grădiniță de flori, iar în ferestre glastrele, despre care îi vorbise fetița și în care râdeau mușcatele în-

sângerate... Deschise portița. Un dulău sbârcit se repezi la dânsul furios să-l sfâșie. Din cerdacul împodobit cu viță de vie îi coborî în ajutor o țărancă frumușică și foarte sprintenă, care potoli cu o hui-duire scurtă inverșunarea cânelui.

— Aici stă, mă rog, domnul învățător?
— întrebă tânărul cu un suris nehotărît.

— Aici, aici, poftiți!... N'aveți frică, nu mușcă, dă-i încolo! Face și el gălăgie ca să-și plătească viața! — adăogă femeia văzând că străinul tot trăgea cu coada ochiului spre dulăul care, până să-și morfolească mâna, mai hămăia ici-colo neîncrezător și răgușit.

În cerdac se ivise un bărbat de vre-o treizeci de ani, cu fața osoasă, cu ochii negri, aprinși de scăpărări ciudate, cu o mustață mică, tunsă, îmbrăcat țărănește și cu un veston negru de sub care eșeau jur-împrejur poalele cămășii înflorite.

— Eu sunt învățătorul, domnule!

Titu Herdelea se prezintă ceremonios, îi explică în câteva cuvinte cum a ajuns aci, și strângându-i mâna zdravăn, adăogă cu multă sinceritate:

— Fiindcă sunt și eu fiu de învățător, instinctul m'a adus mai întâi la învățătorul satului!

Întrară în casă. Învățătorul îi recomandă pe mevastă-sa, țărâna de adineaori care acuma, cu stângăcia sfiiciunii, părea și mai drăguță. Titu se simți deodată ca acasă. Numai costumul nu-l înțelegea. El, cu mentalitatea-i ardelenescă, își închipuia că învățătorul, reprezentantul intelectualității în sat, trebuie să fie îmbrăcat orășenește ca să se poată bucura de prestigiul necesar în fața țaranului. Învățătorul observă puțin amar:

— La d-voastră și stăpânirea dorește probabil, să aibă învățători cu prestigiu, pe când la noi...

Sfârși cu un gest de desgust. Nevasta sosea cu dulceața.

— Vai, doamnă, nu trebuia! — protestă Titu, luând cu plăcere.

Femeia roși, se scuză, surâse, dispăru.

Învățătorul Vasile Dragoș, după o șovăire, se crezu dator să încunostiințeze pe Titu, care încă n'avea de unde să știe că domnia dela curte, adică mai ales bătrânul Miron Iuga, nu vor fi prea încântați dacă vor afla despre vizita lui de azi. Boerul cel mare i-a interzis să se mai arate pela conac de astă primăvară, când

a cutezat să ceară, în fruntea cătorva țărani mai cumînți niște învoeli mai omenoase. De altfel nici până atunci n'a fost bine văzut. E socotit ca un fel de duh al răului, pentrucă iubește adevărul și dreptatea, și în fața necazurilor oamenilor, nu-l lasă inima să stea nepăsător, ci caută să mângăie, unde poate, măcar cu vorba. Țăranii, însă, dintr'un instinct de conservare, văzând în fiecă surtucar tovarăși de boerie, deși îl cunoșteau de mic copil — că doar aici s'a născut și a crescut — l-au bănuit totdeauna că e omul boerului. Chiar și azi mai sunt unii care spun că izgonirea învățătorului dela curte s'a făcut numai de ochii lumii și că feciorul lui Dragoș, tot la ciocoime trage...

Titu pălise puțin. În vreme ce învățătorul îi povestea, el se gândea că nu e nici frumos și nici cuviincios să fii caspele lui Iuga și să te duci totuș în casa unui om care, pe drept sau pe nedrept, e considerat ca dușmanul lui. Mai pe urmă însă se liniști: nu e oaspele bătrânului Iuga, care l-a primit pe dânsul destul de prost, încât ar fi excesiv să-i răspundă cu prea multă delicatețe. Grigore Iuga nu poate să-i ia în nume de rău...

Chiar atunci, ca și când i-ar fi ghicit gândurile, învățătorul spunea:

— Cuconu Grigoraș, cum îi zicem pe aici d-lui Iuga cel tânăr, e un suflet foarte bun și ar fi bucuros să facă numai bine. Din păcate n'are nici o putere înaintea bătrânului...

Grigore Iuga stă de vorbă și acuma, deseori, cu învățătorul și-i cere mereu să vorbească deschis ca, prin dânsul, să cunoască adevăratele nevoi și dorinți ale țăranilor. Vasile Dragoș nici nu se sfieste să-i spună, deși adevărul îl cam supără și pe cuconu Grigoraș, că doar tot sânge de Iuga curge și'n vinele lui...

— Oamenii pământ doresc, cucoane, sau măcar învoeli mai drepte...

Și vrea să convingă și pe Titu că oamemii nu pot trăi din ceiace prisosește boerilor. Învoiala, chiar cinstită, împune țaranului să dea jumătate din munca lui

boerului. Muncind cât muncește azi, dar pe pământul lui, ar avea un trai de două ori mai bun. În realitate însă trei sfer-turi, dacă nu și mai mult, din truda oam-enilor merge să întrețină lenea și luxul celor ce stăpânesc pământul, încât celor ce-l muncesc nu le rămâne decât viața de robot. Sclavii de odinioară trăiau mai bine, căci erau hrăniți, îmbrăcați, îngri-jiți în schimbul robiei, pe când țaranul, muncind ca robul, trebuie totuși să cer-sească neconținut dela stăpânitorii păm-ântului și rămâne veșnic dator.

Vasile Dragoș vorbea din propria-i ex-peniență, căci și el trăia la rând cu țara-nul. Întâmplarea l-a împins să ajungă învățător. Înaintașul său, dascăl de mo-da veche, a văzut că-i place cartea și s'a rugat și a stăruit la boerul Miron să-și facă o pomană și să sprijine pe feciorul lui Dragoș ca să poată intra bur-sier al statului la școala normală din Pitești. Bătrânul Iuga a intervenit și a reușit. Adevărat că băiatul a fost un elev strălucit și a terminat școala cu distincție. Fiindcă învățătorul cel vechiu tocmai murise, Iuga a adus pe Dragoș în locul vacant, ca să aibă un îndrumător bun pentru popor — a spus dânsul, ca să-l aibă slugă credincioasă și recunos-cătoare — zice azi învățătorul. Dealtmîn-teri, foarte curând boerul s'a cănt că l-a adus. Tănărul manifesta veleități de in-dependentă pe care Miron Iuga nu le ad-mitea nici fiului său, necum unui dască-laș, crescut și făcut din milostivența lui. Până ce deunăzi a cerut revizorului să-i caute un om cu care să se poată înțelege și să nu-i mai vâre zăzanie între cameri, ca Dragoș. Revizorul n'ar vrea să-l sacrifi-ce, îl cunoaște, îl apreciază. Mai șovăe, mai încearcă să temporizeze. Dar asta nu mai poate dura. Când boerul Miron va înțelege târăgăneala revizorului, se va adresa direct ministrului, care-i e prie-ten, sau prin cusorul său, deputatul Gogu Ionescu... Încă nu s'a pomenit ca Miron Iuga să dorească ceva și să nu se împli-nească.

Nevastă-sa nici nu bănuiește ce primej-

die îi paște, și nici ceilalți ai casei. Se sbuciumă singur și așteaptă cu groază ziua de mâine. Șade în casa părintească, împreună cu un frate scăpat anul trecut din armată, și cu părinții. Din cele câte-va petece de pământ ce le-au avut, au dat jumătate de zestre unei surori, cea mai mare dintre toți copiii, măritată cu un țaran. Iarna ce vine va trebui să se însoare și frate-său. Dacă ar putea mer-ge pe moșie, ar mai fi ce-ar fi, altfel vor fi siliți să se strângă și mai tare în că-suța asta. El însuși a luat o fată săracă, dintr'o casă cu cinci copii, numai pentru inimă, fără nimic. Muncesc cu toții din-greu la boeri. De n'ar fi salariul așa pu-țin cât este, s'ar prăpădi. Dumnezeu poate să-i dăruiască și lui câțiva copilași, deși până azi, de doi ani, nu s'a învrednicit, cu toate că au dorit. Ce va fi atunci, nu-mai Cel de sus știe. Dar mai cu seamă ce-ar fi dacă boerul Miron îl va svârli cine știe prin ce colț uitat de Dumnezeu, unde să se țină numai din leafă! Lasă că nici aici n'are perspective mai bune. I-s'a și pus în vedere că el nu va mai primi nici-o palmă de pământ din moșia bătrânului Iuga. Măsura s'ar putea întinde și asupra părinților lui. Asta ar în-semna moartea prin foame. Nicăiri în împrejurimi nu va îndrăzni nici un arendaș sau boernaș să dea pământ unui om alungat de Miron Iuga.

— Bine, dar nu există nici o lege care să... — întrerupse Titu plin de indigna-re.

— Ce lege? — zise învățătorul mohorit. Legile sânt numai pentru noi, cei mici și umili, pentru încătușarea noastră... Miron Iuga e stăpânul nostru, iar noi sântem robii lui, fără excepție! Robi de fapt, fără să fim și de formă, adică mai rău decât robii de odinioară!...

Titu Herdelea era uluit. Glasul și toată înfățișarea învățătorului inspirau o sin-ceritate fără umbră. Se întreba mereu în-sine, ascultând, cum se poate să nu se găsească leac pentru niște stări așa de vădit triste și nedrepte, cum de tolerează cei cu puterea în mână atâta suferință? Chiar dacă învățătorul ar exagera, că-

toți cei ce suferă mult, și încă durerile lui trebuie să fie crâncene. Se hotări în gând să vorbească tânărului Iuga despre cazul învățătorului. Când se ridică să plece îi strânse mâna. Frățește, șoptindu-i:

— Domnule învățător, ai răbdare! Dreptatea trebuie să triumfe!

— Cred că va triumfa, dar până atunci noi ne prăpădim! — răspuse Dragoș cu o tristețe puțin ironică. De sute de ani așteptăm dreptatea, domnule, și nu mai vine!.. Poate că nici nu există! Poate că

e numai un basm pentru alinarea necazurilor celor amăriți!...

LIVIU REBREANU.

NOTĂ: În capitolul acesta din romanul „Răscoala”, al lui Liviu Rebreanu, ne este înjăfășit învățătorul din vechiul regat în timpul când țărănimea nu fusese împroprietărită.

Capitolul acesta se găsește la pag. 93—97 din Vol. I. Noi l-am reproduș după o primă versiune publicată într'un foileton înainte de apariția în volum a romanului.

Comparând cele două texte se poate vedea câtă grijă a pus autorul ca să concentreze în vorbe puține ce are de spus. (C. I.)

APOSTOLATUL EDUCATIV AL LUI GIOVANNI CENA.

de Alessandro Marcucci

„Nuova Antologa“ pe care o conducea Giovanni Cena, era un prețios observator de oameni și de idei și cine venea în contact cu ea, se lega de El printr'o adâncă stimă profesională și uneori printr'o prietenie strănsă. Printre aceste prietenii pe care le-a legat Cena, trebuie să amintim pe aceea a lui Giacomo Boni și a lui Angelo Celli, și se poate zice că, prin influența pe care au avut-o asupra firii lui, au fost chemați să determine o direcție a vieții sale cu totul neprevăzută și neașteptată de numeroșii săi admiratori, care-l considerau poet și scriitor de viitor sigur, deschis tuturor curentelor gândirii moderne și 'n special în domeniul artei și al literaturii. Dar ceea ce ar fi putut ieși admirabil și constructiv din mîntea sa, nu se putea spune încă; este sigur că materialul pe care neîncetat îl îngrămădea și îl asimila în spiritul său treaz, l-ar fi adus la vreo afirmare puternică în câmpul poeziei sau al criticii, al romanului sau al teatrului, al istoriei sau al sociologiei, imprimată de un înalt sentiment național, derivând dintr'un profund simț al romanității și străbătută de un înalt spirit al umanității, care-și avea rădăcinile în humanitatea pe care o iradia sufletul său și pe care durerea și frumusețea o

hrăniseră în sbuciumata sa adolescență și tineretă, până în pragul maturității.

Genialele cercetări ale arheologului venetian (Boni) — care ținteau la reconstruirea în toată strălucirea sa a minunei istoriei milenare a Romei, străduințele și apostolatul învățatului marchigian (Celli) care voia să redea admirabilei populații rurale deplina sănătate și prin aceasta să dea pământului nostru fatidic rodnicia pe care o cunoscuseră Etruscii și Romanii Imperiului, au atras spiritul său ca și marea frumusețe a unui pământ cu orizonturi nețărnumite, sub imensul scenariu simfonic al cerului. Și „Agrul“¹⁾ singuratic, plin de liniște și de glasuri, de monotonie și variație, infînt, nemîșcat și neastămpărat ca marea și ca pustiul, ca munții cei înalți între nouri și zăpezi, l-a văzut pe Cena străbătând căile consulare și drumurile câmpiilor și podrii de veacuri, și satele pierdute între mlaștine sau pe creștele munților plesuvi și cerând superbelor urme ale trecutului secretul tristețelor prezentului, taina vieții acestei cetăți (Roma), marea și stăpână, asediată de singurătate și boală.

¹⁾ Câmpia romană.

Ceea ce El a văzut în aceste rătăcirii ale sale, a fost fără îndoială hotărâtor pentru apostolatul care l-a stăpânit cu totul, timp de cincisprezece ani, în cea mai rodnică epocă a vieții sale, dela 1902 la 1907.

În fraza simplă și sculpturală pe care o pronunță într'unul din foarte rarele sale discursuri în public, cu ocazia inaugurării clădirii de școală într'unul din acele caracteristice și demne de milă sate din câmpia Lațium-ului, e rezumată această întâmplare din viața sa: „Am pornit să străbat acest pământ al legendelor ca să caut în el istoria și am găsit preistorie!“

Și preistoria era tocmai omul agrului, cultivatorul nomad al agrului, rămas încă în primii ani ai secolului XX, la porțile orașului, locuitor al grotelor și al adăposturilor greu mirositoare, în care supraviețuia coliba romuleană, omul pentru care zădărnice se scurseseră veacurile bogate ale Romei Imperiale și strălucise renașterea și epopeea rededeptării naționale înregistrase martiri și victoria. Omul care nu cunoștea nici istorie, nici drepturi, nici aspirații, nici regrete, care avea abia un venit cu care să nu moară de foame, fiind destinat ca jertfă zeiței *Febbre*¹⁾, care nu avea conștiința civilă și adeseori nici chiar o cetățenie, pentru că nașterile și morțile se succedau neluate în seamă, în acea respingătoare promiscuitate care erau „*gutterie*“-le²⁾ risipite pretutindeni în cătunele agrului și îngrămădirile de cocioabe la poalele colinelor albane și dealungul țărnișii roman. Trăind o speță de sclavie economică și morală de neînchipuit, pe care au relevat-o printre alți Italieni *Angelo Celli* și *Alberto Cenceli*, sub camete și bastonul „caporalilor“ până la izbucnirea războiului de răscum-părare, „il guitto“ originar din munții Lațiumului sau din învecinatele plaje

ale „regatului“ (Abruzzi și Campania), nu avea conștiința și cunoștința de sine, nici a mizeriei sale: se năștea, murea, suferea, murea fără nici o deosebire de animalele lăsate în părăsire.

Câți — și sunt mulți — au văzut, conduși de Giovanni Cena, în pioasă plimbare de duminică sau seara, bălegarele fumegoase între vizuinile acelea dela *Torre Nuova*, dela *Granaraccio*, dela *Marco Simone*, dela *Quattro Cancelli* în Agru; dela *Foro Appio*, dela *Mesa*, dela *Porcareccia*, dealungul „*regiunei drumurilor*“ în mlaștințele pontiene și în mocirloasele sate de colibe dela *Martellona*, *Osa*, *Pantano*, *Quattro Cancelli*, *Falasche*, *Camposevelva*, *Nettuno*, *Colle di fuori*, *Sf. Cesareo*, *Mezzaselva*, *Vinaro* și dela *Tagliente*, simt încă tristețea de nepus a sufletului lor atunci când întorși pentru a străbate strălucitoarele străzi ale Capitalei, se îndoiuau dacă n'a fost un vis adânc prăvelește la care asistaseră cu câteva clipe mai înainte. Dar în întunecimea materială și spirituală a aceluia spectacol, ei au văzut strecurându-se o rază, și-au adus aminte de rătăcirea unui suris obosit pe palidele și deja sbârcite fețe ale tinerilor și ale copiilor „*gutteriilor*“, o lumină de așteptare în ochii osteniți și bolnavi ai bătrânilor și ai adulților, pentru că în umbra grea și urit mirositoare a grajdurilor, a coșarelor și a colibelor, unde se asterneau la pământ sdrențele și se înșirau vetrele, nu fără greutate și uneori — se spune totuși — nu fără mult curaj, să-i familiarizeze cu o ființă omenească necunoscută și nouă pentru existența acelor părăsiți: „*Invățătorul*“. Era Giovanni Cena acel care-l condusesese aici și cu cuvinte puține, dar care sfășiau sufletul, adăugase o nouă muncă meseriei lui de educator, ajunsă într'adevăr misiune-apostolat. Și Giovanni Cena trăia viața tuturor „*gutteriilor*“, a tuturor școalelor din

¹⁾ Bordețele.

„gutterii“ și din colibe, școale care dela singura în 1905, creșteau în fiecare an; 3 în 1906; 8 în 1907; 20 în 1908; 32 în 1911; 72 în 1914; 90 în 1917 când muri el (Giovanni Cena). Călceseră acești doi mari dispăruți — Angelo Celli și Giovanni Cena — pe acelaș drum, cu scopuri deosebite: unul pentru a salva, altul pentru a răscumpăra pe omul satelor din Lațiu. Primul porni întâia oară în lungă și obositoare rătăcire prin Agro și printre mlaștinile pontiene, și era întovărășit în cercetările sale științifice și în istovitoara organizare a asistentei sanitare de curajoasa sa soție; și în timpul severelor studii și experiențe, când la Grosi, la Marchiafava, la Bignami, la Bastianelli, la Dionisi, educa, totodată și cu luminosul exemplu al unei vieți de sacrificiu rândurile discipolilor care formau o gardă vigilentă contra frigurilor, cu acel persistent „*dellenda malaria*“¹⁾ repetat de pe catedră și în Parlament, ajuns să afirme în memorabila lege a „chininei Statului“, datoria Națiunii de a salva dintr'o vieată josnică, dela moarte, atâția copii uitați ai ei și dreptul acestora de a nu pieri de debilitate și mizerie fiziologică pe brazdele celui mai minunat pământ din lume. Al doilea pornit pe drumurile glorioase ale Romei în cercetări diletante de erudit și de artist, a fost deodată sfâșiat de priveliștea neomenească ce i se desfășura înainte, și-și hotărî o sarcină mai grea și mai vastă: să făurească un suflet nou țaranului din Lațiu.

* * *

Cea dintâi școală (sau mai bine de cât o școală în înțelesul propriu al cuvântului, s'ar putea zice o adunare duminecală de țărănuși, — petrecere didactică pentru a învăța alfabetul) s'a înălțat în 1905 la Lunghezza, pe strada Collatina, datorită în special muncii Annei Celli, presidenta Secției romane a Uniunii Femenine Națio-

nale. În anul următor au fost trei școale, la Lunghezza, la Marcigliana, la Pantano, de asemenea școale de duminecă; ele păzură strălucitului higienist și pioasei sale soții o colaborare prețioasă, necesară, în lupta contra malariei care, cu tot concursul Crucii Roșii, în anii aceia se desfășură puternică, cu toate enormele dificultăți ale împrejurărilor și mai ales ale oamenilor.

Giovanni Cena urmărea atent și mișcat scurta tovărășie a omului caritabil și se gândea la mișcarea căreia în curând trebuia să i se consacre cu totul, cu acea pasiune a sacrificiului datorită căreia cea mai subtilă și mai delicată osteneală literară a sa, atunci în momentul cel mai prielnic, când scrierile sale în proză și în versuri începeau să se afirme în fața marelui public, — trebuia să i se pară zădarnică și efemeră...

(Va urma).

Trad. din italienește de
YVONNE ROSSIGNON.

NOTA

În ultima vreme Italia a avut doi atleți ai educației, un preot și un poet: Don Bosco și Giovanni Cena.

Acestuia din urmă i se datorește un mare grup de școli rurale, înființate acolo unde nevoile ridicării omenești erau mai greu de satisfăcut, adică în locurile paludice sau pustii, în ascunsele văi ale munților, etc.

Aceste școli au păstrat și sub guvernul fascist caracterul lor propriu, înfățișând calitățile cele mai alese ale învățământului misionar. Eminentul profesor, istoricul Pietro Fedele, fost ministru al educației în Italia, este protectorul acestor școale, iar Alessandro Marcucci, fost tovarăș al lui Cena, deține direcția lor cu o înaltă conștiință.

Articolul pe care-l prezentăm acum cititorilor noștri este un discurs rostit de Alessandro Marcucci pentru comemorarea lui Cena.

¹⁾ Să distrugem malaria.

C R O N I C A

Tinem să atragem atenția cititorilor asupra articolelor semnate de d. d. dr. Romulus Demetrescu, dr. Liviu Rusu, dr. Victor Jinga, care înfățișează probleme deosebit de interesante.

Dr. Prof. V. Jinga, sub a cărui conducere a apărut revista „Tribuna cooperăției ardelenae”, va continua să înfățișeze și în numerele următoare aspecte din viața cooperăției și să dea îndrumări învățătorilor cari doresc să se consacre acestei mișcări, grație căreia va înflori viața materială și morală a satelor noastre.

*

Sărbătorirea unui savant român: Prof. Dr. G. Marinescu. — Cu prilejul împlinirii vârstei de 70 ani dl prof. Dr. Marinescu a fost sărbătorit de oficialitatea românească cu deosebită însuflețire.

Renumele său depășind hotarele Europei, toți savanții neurologi din lume au colaborat la un volum omagial care i s'a oferit sărbătoritului în cadrul unor festivități.

In acest volum Prof. S. Romann I. Cajal (din Spania), care este cel mai mare neurohistolog al lumii, apreciază în mod elogios opera prof. Dr. Marinescu.

Intre altele prof. Cajal spune:

„Opera prof. *Marinescu* a fost fecundă și multiplă. Determinarea nucleilor de de origine a nervilor, cari pornesc din bulbul rachidian; studiile sale asupra patologiei neuronului; magnifica sa analiză a alterațiilor senescentei (bătrâneții) în sistemul nervos; explorațiunile sale fericite asupra mecanismului regenerării nervilor; observațiile sale asupra neurofibrilelor, precum și multe alte lucrări interesante ale lui, vor rămâne ca achizițiuni definitive ale științei”.

Prof. I. Barée dela Strassburg publică în volumul omagial studiu: „Crize nervoase simpatice, pe care-l încheie astfel: „Să ne fie permis a adresa marelui

nostru amic, profesorului Marinescu, după ce i-am dedicat această mică producțiune științifică, omagiul admirației noastre pentru mărețul efort cu care dânsul nu încetează de a urmări în toate domeniile neurologiei înalta originalitate a concepțiilor sale și valoarea încercată a cunoștințelor pe care noi toți i le datorăm”.

La acest volum omagial colaborează și profesori germani, austriaci, olandezi și savanți din America de Sud, unde sărbătoritul a ținut mai multe conferințe.

Această sărbătorire ridică și prestigiul poporului românesc care a dat științei și artei universale glorie neperitoare ca Prof. Marinescu, Th. Ionescu, Babeș, Levaditi, Enescu, Eminescu, Creangă, Grigorescu, ș. a.

O nație care contribuie prin fiii săi la patrimoniul științei și al artei în așa fel, merită toată admirația și sprijinul popoarelor pe cari împrejurările istorice le-a scutit de suferințele îndurate de noi.

*

**Tipărirea dicționarului limbii române.*

— Monumentala operă începută din îndemnul gloriosului Rege Carol I prin grija și concursul Academiei Române, în timpul din urmă a trebuit să stagneze din lipsă de fonduri materiale.

Ziarul „Universul” înțelegându-și obligațiile de sprijinitor al culturii românești s'a pus la dispoziția Academiei Române, luându-și sarcina să tipărească gratuit această operă, care se lucrează de un cerc de savanți la Cluj, sub conducerea Dnui Profesor Sextil Pușcariu.

Fapta conducătorilor ziarului „Universul” va rămâne înscrisă cu litere adânci pe placul marilor înfăptuiri ale culturii românești.

*

Semicentenarul ziarului „Universul”.
— Cel mai răspândit cotidian românesc.

nesc și-a sărbătorit împlinirea celor 50 de ani de existență, tipărind un număr festiv cu 132 pagini.

La acest număr au colaborat: M. S. Regele, M. S. Regina Maria și cei mai de seamă intelectuali și conducători ai Statului nostru.

Toată presa a comentat evenimentul prin articole omagiale, căci dincolo de pasiunile zilnice, nutrite de politica militantă, există triumfătoare solidaritate pentru marile cauze naționale.

Ziarul „Universul” totdeauna a sprijinit problemele mari. El a fost deosebit de-a-rândul purtătorul de cuvânt al bărbaților conducători ai destinelor noastre.

Problemele educației naționale și deșideratele corpului didactic au găsit largă ospitalitate în paginile ziarului „Universul”.

Dela Unire încoace, acest ziar a atacat curajos toate lipsurile noastre în ce privește politica națională și mai ales compromisurile locale, făcute de politicianii mărunți în profitul minorităților cari nici după 15 ani, unele din ele, nu s'au încadrat în ritmul de viață sufletească al acestui Stat.

Revista „Satul și Școala” dorește conducătorilor marelui cotidian, în pragul celei de a doua jumătăți de veac de existență, să pășească cu aceeași hotărâre pentru apărarea intereselor școlii populare și a slujitorilor ei, cari merită o viață mai bună decât cea pe care o trăiesc.

*

Iuliu Vuia. — Marele dascăl bănățean Iuliu Vuia a murit la Caransebeș, în etate de 68 ani, în urma unui atac de inimă.

Până la Unire, învățătorimea bănățeană l-a avut de conducător. După actul măreț al Unirii, dela Alba-Iulia, el a convocat la Sibiu primul congres general al învățătorilor de dincoace de Carpați.

Toți învățătorii ardeleni cari au participat la acest congres își aduc cu drag aminte de momentul înălțător.

când Iuliu Vuia printr'o înflăcărată cuvântare a deschis lucrările congresului.

Lui se datoresc primele începuturi pentru organizarea Asociației învățătorilor din Ardeal, de care a trebuit să se despartă, trecând ca profesor la școala normală din Caransebeș.

Iuliu Vuia a fost un fecund scriitor didactic și un bun cunoscător al trecutului școalelor românești din Banat, despre care a scris mai multe lucrări dintre care notăm: *Monografia Pedagogiei (Șc. normale) din Arad; Istoricul școalelor din Banat.* A colaborat la *Enciclopedia Română* redactată de Dr. C. Diaconovici.

Moartea l-a surprins lucrând la ultimele pagini din *Istoria Banatului.*

Iuliu Vuia a fost un temperament de luptător și un înfocat propagator al culturii românești.

Amintirea lui va fi vie în sufletul învățătorimii bănățene și ardelen. (C. I.)

*

IGENA FLORU. — S'au împlinit șapte ani de când a trecut dincolo de pragul vieții tânăra scriitoare *Igena Floru*, a cărei operă literară, deși cuprinsă în puține lucrări, vădește un admirabil talent. Nu numai cititorii maturi trebuie să regrete pe această fină scriitoare, ci mai ales copiii, de dragul cărora Igena Floru a tradus frumoase basme englezești (la „Cultura Națională”). Le recomandăm colegilor ca pe cea mai aleasă colecție de basme traduse în românește.

*

Transferările și detașările în învățământul primar. — Ministerul Instrucțiunii face cunoscut celor interesați că, în anul acesta, nu se vor mai face transferări în învățământului primar.

Această hotărâre a fost luată ținându-se seamă că posturile devenite vacante până la 1 Ianuarie 1933 au fost suspendate prin noul buget, iar cele devenite vacante după 1 Ianuarie urmează, conform legii, să fie publicate ca atare pentru viitorul an școlar.

Pentru satisfacerea intereselor famili-

are ale membrilor corpului didactic primar, ministerul a decis să se facă detașări înaintea numirilor de suplinitori.

Recurs. Termenul în care are a se face în materie de contencios administrativ de 15 zile. — Deși în conformitate cu art. 33 din legea Curții de Casație și Justiție, termenul de recurs este de 30 zile și începe a curge dela comunicarea hotărârei, totuși prin art. 11 din legea contenciosului administrativ, intervenită posterior, s'a derogat dela principiul general prescripționat de Legea Curții de Casație, scurtându-se termenul de recurs în această materie la 15 zile, calculate dela comunicare. (Dec. Nr. 163—132 a C. de Casație s. III-a).

O federație a asociațiilor învățătorilor din statele Micii Înțelegeri. — Secțiunea din Zagreb a Asociației învățătorilor iugoslavi, în congresul din anul acesta, a adoptat a rezoluție prin care se propune alcătuirea unei federații a asociațiilor de institutori și învățători din statele Miciei Înțelegeri.

SINDICALIZAREA PROFESORILOR. — Vitregia tuturor guvernelor față de membrii corpului didactic a împins pe profesorii secundari din România spre o nouă formă de asociație — *sindicatul* — prin care ei speră să-și creeze situația morală și materială la care le dă drept pregătirea și munca lor. Ca și asociațiile profesionale, sindicatul este o grupare profesională, bazată pe o solidaritate desăvârșită și pe o disciplină care cere membrilor să lupte *chiar și contra partidului politic din care fac parte când interesul sindicatului va cere acest lucru*. Sindicatul care în egală măsură contribuția morală și materială a membrilor săi. El își crează prin cotizații un fond de propagandă și de rezistență și întretine legături cu sindicatele similare din străinătate.

În țara noastră ideia sindicalizării are partizani și adversari.

În străinătate profesorimea este

sindicalizată și rezultatele la care s'a ajuns sunt îmbucurătoare. S'a făcut un front împotriva arbitrarului autorităților și a politicii abuzive (ceea ce e mult!); s'a organizat asistența medicală a membrilor, s'au creat mijloace de perfecționare, de ajutor, de recreare, s'a ajuns la o salarizare echitabilă și promptă și s'au determinat curente de mișcare pedagogică. Desigur că aceste lucruri nu vin dintr'odată, ci p'ndelete, prin efortul tuturor, dar vin.

Unii cred că sindicalizarea va învrăjbi spiritele și așa destul de agitate în societatea românească și că va introduce într'o selectă categorie de intelectuali preocupări pentru un internaționalism care nu cadrează nici cu rolul educativ al profesorilor, nici cu interesele Statului.

Interdependența statelor este astăzi atât de puternică, încât toate acțiunile de mare interes național nu pot duce la rezultate bune dacă nu-s încadrate în ansamblul mișcărilor internaționale. Aceasta nu înseamnă slăbirea sentimentului patriotic.

Corpul nostru didactic a făcut dovada patriotismului său. Putem fi siguri că chiar sindicalizat și afiliat mișcării internaționale, el va respinge cu energie orice gest potrivnic Statului dacă — prin absurd — s'ar produce.

Să privim problema sindicalizării profesorilor secundari fără prejudecată și cu speranța că noua organizare (care deocamdată e numai în pregătire) va însemna un real progres pentru învățământul nostru.

Asociația învățătorilor, prin comitetul de conducere, s'a pronunțat contra sindicalizării, dar mulți învățători au cerut, totuși, înscrierea în sindicat.

* D. GOGA.

Ziarul „Universul” în paginile sale bogate tipărește adeseori interesante note medicale. Reproducem una:

Pediculoza capului copilului. — Pediculoza (paraziții) capului copilului se com-

bate ușor printr'o pomadă xylo, formată dintr'un număr de gute xylo, amestecate cu un număr egal de grame de vaselină. Părul se unge cu această pomadă și paraziții sunt omorîți imediat, ca trăsniți.

Lindinile, ce rămân atârinate de păr, se îndepărtează cu oțet ordinar: — oțetul se încălzește și se fricționează părul cu el seara la culcare, capul se acopere cu o bonetă de bae impermeabilă, iar a 2-zi se face o bună săpuneală, ce neutralizează oțetul, iar lindinile se ridică cu pieptenul.

*

Catalogul Bibliotecii populare. — Direcția Educației Poporului din Ministerul Instrucțiunii a făcut o faptă bună publicând acest catalog întocmit cu multă pricepere.

Catalogul este însoțit de un cuvânt înainte al Dnui Ministru Gusti, care ar merita să fie multiplicat și răspândit cât mai mult.

Școalele primare pot obține acest catalog făcând o cerere la Direcția Educației. Învățătorii îl vor cerceta cu atențiune și în cadrul sumelor de care dispun vor putea să-și completeze biblioteca școlii, având acum un ghid folositor.

În numărul 10 din anul I al revistei noastre am publicat și noi un catalog mai scurt pentru cărțile potrivite tinerimii școlare. Ne-am ocupat în repetate rânduri cu problema bibliotecilor școlare. În acest număr publicăm un interesant regulament de administrare al

bibliotecilor sătești, datorit domnului Victor Lazăr, specialist în această materie. În numărul viitor al revistei vom publica două articole despre bibliotecile școlare și sătești. Rugăm pe cititorii noștri să ne comunice pe scurt experiența lor cu privire la bibliotecile școlare și populare. O operă statornică nu se poate clădi decât cu concursul la cât mai mulți oameni de bine. C. I.)

*

O SCRISOARE. — Spicuim dintr'o scrisoare trimisă nouă de harnicul învățător Vasile Negrea (absolv. al Școlii Normale din Cluj) care funcționează la școala din Giușuța de Sus — Bulgaria: „Chiar la începutul venirii mele aici am înjghebat din elementele puține și slabe ce le aveam un cor și la Crăciun am colindat cu copii din casă în casă la Armâni; ba mai pe urmă ne-au chemat și Bulgarii care, cu toate că nu înțelegeau, când au auzit frumoasele colinzi de pe la noi, au început să zică: „foarte frumoase cântece“. La Crăciun pentru prima dată au cântat copii în biserică liturgică pentru popor a lui Chiriac. De Paști am învățat pe copii prohodul și în Vinerea Mare copii au cântat frumoasele cântări dela prohod. La serbarea de 10 Mai n'au venit numai Armâni ci și Bulgari, cari atrași la început de cantelectul lor național „Sumă Marița“, au ascultat cu plăcere tot programul până la sfârșit“.

Felicităm pe tânărul și harnicul învățător Negrea pentru frumoasa sa activitate.

Reviste — Cărți

REVISTA DE PEDAGOGIE, anul II, Caietul III—IV, excelenta publicație a Institutului și Seminarului Pedagogic Universitar din Cernăuți de sub direcția dnui C. Narly, prof. universitar, publică următoarele aprecieri asupra revistei „Satul și Școala“.

Revista lunară pentru educație și în-

vătământ“ — cum se definește în subtitlu — publicația clujană reogîndește ideile și acțiunea celor cari doresc ridicarea satelor și a școlii primare“, năzuind „să fie un ecou al tuturor nevoilor școlii primare sătești și îndeosebi a aceleia din Ardeal“.

Îndeplinind și depășind în acelaș timp

acest scop, conceput și mărturisit într-o justă intuiție a nevoilor reale din care se înspiră, redactorii revistei (d-nii C. Iencica și D. Goga) au înzestrat-o cu funcțiunea de-a servi și ca tribună pentru prezentarea ideilor, mișcărilor și realizărilor pedagogice din țară și străinătate. În acest fel, revista e menită să asigure și o continuă activitate și primenire a reflecțiunii pedagogice în cercurile cărora se adresează în primul rând.

Câteva spicături din sumarul nume- relor ce le avem în față, vor putea su- gera o idee justă despre bogăția, varie- tatea și oportunitatea materiei cuprinse în revistă.

Se tratează, astfel, cu exactitate de in- formație, cu bun simț și cu pondere critică, între altele, despre „Politica școlară“, „Temperamentul și viața șco- lară“, „Educația simțurilor“, „Biblioteca învățătorului“, „Organizarea muzeului școlar“, „Lupta antimalarică în școală“, „Metodele noi în educație și fascismul“, „Igienă mentală a copiilor“, „Directive în formarea caracterului“, „Educația re- gionalistă“, „O nouă direcție a școlii primare din Maramureș“, „Din viața pedagogului Decroly“, „Grădina școl- ară“, „Crisa învățământului primar“ ș. a. În majoritatea lor, aceste articole și în- semnări sânt datorite învățătorilor, că- rora contribuțiile profesorilor colabora- tori le aduc vederile unui orizont mai larg, iar participarea d-lor asistenți de- la Inst. de Psihologie din Cluj, aportul adâncirii și disciplinei științifice.

Dacă mai enumerăm rubricile perma- nente, cum sânt Pagina literară, Cro- nica, Cărți și Reviste, ne dăm pe de- plin seama că revista „Satul și Școala“ este și ea o manifestare laudabilă și fo- lostoasă a vieii mișcări spirituale care caracterizează atât de favorabil tagma învățătorilor, în ceea ce privește interesul ce-l vădesc aceștia pentru reflecțiunea pedagogică asupra activității lor educa- tive.

*

cate și în broșură separată, cum este placheta elegantă și plăcută la vedere (ca și Revista, de altfel, de-o ireproșabilă execuție tehnică): Pagini autobiografice de Giuseppe Lombardo-Radice, cu o prefață de prof. univ. O. Ghibu, care vorbește succint despre pedagogul ita- lian și frumos despre legăturile pedago- giei românești cu pedagogia italiană.

În câteva delicioase pagini povestite vioi, cu umor fin și cu o minunată limpezime, G. Lombardo-Radice schițează în trăsături sprintene și bine contu- rate geneza ființei și concepției sale pe- dagogice, una și nedespărțită, crescută din nemijlocita spontanitate a vieții și în neîncetată osmoză spirituală cu o- pera educativă, cu ucenicii ei, învățăto- rii, și cu ambianța realității italiene.

Atitudinea afișată cu o ironică osten- tație față de pedagogia teoretică, siste- matică și științifică (fenomen întemeiat, pare-se, și în condițiile de temperament, căci nu e izolat în pedagogia italiană...) nu scade nimic din valoarea și suvoarea acestei „pedagogii din instinct“ — „peda- gogie latină de creațiune, de sponta- neitate, de credință și de iubire“.

Recomandăm cu toată căldura lectură și trăirea acestor pagini autobiografice atât de comunicative și de fericit con- tagioase. G.

*

BOABE DE GRĂU. Anul IV, Nr. 7 pe Aprilie 1933.

În acest număr dl Aurel A. Mureșanu publică un studiu temeinic despre: „Școlile naționale centrale și Liceul Andrei Șaguna din Brașov“

Acest centru de cultură românească a păstrat strânse legături cu Domni- torii Români și cu toată mișcarea de emancipare din Vechiul Regat a po- porului nostru. Prin școlile sale, cele mai vechi din Ardeal (1495), a fost centrul cel mai activ sub raport școlar, cultural, pregătind pe cei mai bine în- zestrați conducători ardeleni din gene- rația de astăzi.

Politica de partid a alterat solida-

Unele studii mai lungi au fost publi-

ritatea din trecut și grație acestei slăbiciuni numai, străinii pripășiți pe aceste meleaguri, cu presa lor iredentistă (Brassoi Lapok), pot și astăzi, neștiințeriți, să arunce vorbe de sfidare pe cari Românii brașoveni din generația trecută nu le-ar fi tolerat.

*

GÂND ROMANESC. Anul I. nr. 1 pe Mai 1933. — Un grup de aproape 50 tineri intelectuali din Cluj, au intrat în cadrele „Astrei“, ca să activeze pe teren cultural.

Ca urmare acestei fapte de solidarizare a tineretului clujan a apărut această frumoasă revistă, care are în fața sa un bogat teren de posibilități de activitate. Problemele ardelenesti cu toate aspectele lor, problemele de actualitate urgentă și de interes general, trebuiesc atacate de condeele viguroase ale tineretului încadrat acum în mișcarea culturală a „Astrei“.

Primul număr al revistei aduce un bogat material informativ și material de doctrină, pe care se va greșa mișcarea tineretului.

Cuvântul înainte al d-lui I. Chinezu, directorul revistei, de și conține o notă de pesimism, el trebuie privit sub aspectul părerii de rău, că tineretul până acum nu s'a înmănumchiat în vederea valorificării forțelor sale pe terenul frumos al mișcării culturale.

Profesorii Iuliu Moldovan și Iuliu Hațegan se ocupă de problema generației lor. Urmează cronici externe și economice semnate de dl Codarcea și profesorul Dragoș.

În rubrica „mișcarea culturală“ sunt atacate problemele de actualitate de mai mulți tineri scriitori, unii dintre ei cu bună reputație de publiciști.

Așteptăm și numerile următoare pentru a putea cunoaște cadrul problemelor pe care le va pune tineretul grupat în jurul acestei mișcări.

De sigur se vor lovi de multe greutăți. Noi însă le dorim izbândă complectă pe calea apucată.

(C. I.)

REVISTA DE IGIENĂ SOCIALĂ nr. 5, Anul III, publică următoarele despre „Satul model“:

Ridicarea așezărilor omenești existente la un nivel în care cerințele de sănătate publică să fie satisfăcute în mod ideal, e în general legată de o serie de mari dificultăți, rezidând în primul rând în gradul de civilizație al populației respective. Deaceia, înfăptuirea acestui dezerat e mai facilă în statele occidentale. Totuși, se pot realiza organizații extreme de utile și în țările cu standard mai rudimentar de civilizație. Un exemplu admirabil, interesant pentru noi din multiple puncte de vedere, îl constituie cooperativele sanitare din Iugoslavia.

Cooperativele sanitare posedă — ca toate cooperativele — servicii de cumpărare, credit, economie, dar sunt în primul stațiuni sanitare, în cari societarii pot primi ajutor medical rapid pe un preț moderat și în cari tot odată e dusă întreaga acțiune medico-socială (protecția copilăriei, lupta anti-tbc., propaganda, etc.)

Dela 1923 la 1929 numărul acestor cooperative în Iugoslavia a crescut dela 13 la 36, iar numărul societărilor dela 39.249 la 92.232. Marile avantaje ale cooperativei sanitare sunt de două ordine: a) urmăresc un program sanitar dictat de nevoile vitale reale, de o politică sanitară populară (isvorită din necesitățile spontane resimțite ale populației); b) prin laturălor economică, aceste cooperative interesează mai mult populația decât simplele instituții medicale.

*

„ȘCOALA NOASTRĂ“, revista corpului didactic din județul Sălaj publică în nr. 5, 1933, un articol asupra asistenței copiilor, semnat de d. Dimitrie Goga, din care reproducem încheierea:

„Pentru noi problema ajutorării elevilor sărmani prezintă o importanță covârșitoare. Ea nu va fi numai o operă de asistență ci și de educație populară, de familiarizare a poporului, prin școală și

priza copii, cu o hrană substanțială, suficientă și variată și cu elementare reguli de igienă.

Credem că asupra acestei mari probleme trebuie îndreptată atenția tuturor și-n special a conducătorilor școlilor, care au puțința să mobilizeze în jurul lor toate energiile satelor și ale orașelor, spre a începe lupta împotriva sărăciei și a ignoranței care ne decimează populația. Învățătorii, care prin nobila lor misiune sunt destinați să pregătească înjăpătarea tuturor operelor de mare importanță națională, nu vor pregeța — cu toată jalnica lor situație — să înceapă fătis lupta grea care va asigura generațiilor viitoare o pâine mai bună și un cămin mai confortabil.

Cine poate tăgădui că chiar buna stare a corpului didactic nu se va resimți în mod fericit, după ce din îndemnul și prin osteneala sa națiunea română va răzbi în câmpul luminos al vieții, dincolo de hotarul sărăciei și al ignoranței?

*

D. STĂNOIU: *Camere mobilate*, roman.

Când frații săi întru haina monahală li-au silit pe d. Damian Stănoiu să-și lase comanacul în vestmântăria mănăstirii respective, au făcut un mare serviciu literaturii române, și dsale personal. Dacă ascuțitul spirit de observație și humorul nativ și total lipsit de răutate, ar fi fost limitate numai la viața monahală, d. Damian Stănoiu nu ne-ar fi dat admirabila povestire „Camere mobilate”, în care nu știi ce să admiri mai mult: varietatea personajilor vii, reale și autohtone, comicul situațiilor natural și nesilit, sau meșteșugul cu care poate caracteriza acest mozaic de ființe, lăsându-le să vorbească și să acționeze și înălțurând total descripția autorului.

Peregrinarea lui Liță Soare prin diverse camere mobilate poartă nota actualității, prin senzualismul, — am putea zice decent, — care revine ca un leit-motiv, mai evident sau mai discret, aproape în fiecare cameră acupată temporar de erou.

Aproape toate femeile, de la coana Tinca, obesă și căruntă, până la doamna funcționarului superior, care, în calitate de gazdă, îi intră în cameră sub pretextul de a ceti pe Baudelaire și i se oferă mai mult din interes, decât din capriciu sau imperioasă necesitate fiziologică. Interesul și tendința de exploatare a naivului Liță Soare, — care mai poartă tănuite în sufletul său rural reticente și scrupule, — sunt nota predominantă, care culminează prin șantajul exercitat în ultima cameră mobilată, unde gazda vrea să-și mărite dihania de față cu eroul căzut în cursă. Fără interes rămân doar, două femei: coana Tinca, de unde Liță Soare fuge când îi vede „picioarele păroase și pline de gălme” și o servitoare ardeleană, tânără și simpatică, naivă și nevorbăreață, care îi cedează fără cadouri și stoarcere de promisiuni.

Dar meșteșugul cu care d. Damian Stănoiu brodează pe această canava situațiile, realul și humorul, care răsare aproape în fiecare pagină, precum și viabilitatea personajilor din „Camere mobilate” îl fixează definitiv între marii povestitori ai noștri, și ne deschide noui orizonturi, de pe care așteptăm de la dsa, alte lucrări de necontestată valoare, de-oarece dovedește că nu numai viața monahală îi poate servi subiecte de analiză, spirit și humor.

„Camere mobilate” este o carte care își merită locul de cinste în orice bibliotecă.

VLADIMIR NICOARĂ

ROMANCIERUL C. STERE. Dl C. Stere, prea bine cunoscut în politica și ziaristica românească, și-a făcut o târzie, dar glorioasă intrare în literatură cu cele patru romane ale sale: *Smaragda Teodorovna*, *Vania Răduțu*, *Lutul* și *Hotarul*, (imprimăte de noua și laborioasă editură „Adevărul”) care fiind în continuare, putem spune că formează un singur roman, cel mai mai întins din literatura noastră (peste 1400 pagini). El înfățișează sbuciumul tineretului gene-

ros din Basarabia după 1880, pentru a asigura reușita revoluției în Rusia.

Din vechea familie boierească a lui Iorgu Răutu se ridică Vania Răutu, un copil urgisit de *Smaragda Teodorovna*, mama sa, care nu l-a dorit.

Simțitor de timpuriu la toate nedreptățile care se pot vedea într-o curte boierească, Vania ajunge în cursul liceului partizan al revoluției și pentru inofensive adunări de educație revoluționară ajunge în închisoare și apoi în Siberia, cu numeroși tovarăși de idei.

În anii grei de închisoare și deportațiune Vania Răutu are ocazie „să-și facă cinstiți examenul conștiinței”, să reflecteze îndelung asupra rostului său în revoluția rusească și pe măsură ce-și dă seama de inutilitatea acțiunii sale și a tovarășilor săi, într'un stat cu regim de teroare, cum era Rusia, se trezește în sine și conștiința sa de moldovan, cu obligații față de nația sa. La sfârșitul închisorii Vania Răutu trecu în România, simțind în sine „chemarea de a pregăti și a organiza energiile, vii ale acestui neam, pentruca în ceasul de grea cumpănă, să se afirme ca purtător de steag al civilizației, al omenirii, în războiul crâncen împotriva reacțiunii mondiale”.

În urma sa rămân în cimitirele Siberiei tovarăși scumpi, între care și Tania Lungu, căsătorită în închisoare cu Răutu, copilă firavă dar hotărâtă să ducă până la moarte, cum a și făcut-o, devotamentul său pentru revoluționarul Vania.

Cine citește romanele dlui C. Stere nu numai că se delectează cu una dintre cele mai grandioase opere literare românești, dar se instruește plăcut și sigur asupra societății românești din Basarabia în a doua jumătate a veacului XIX, care ne este înfățișată viu, pitoresc și dramatic în acelaș timp, în elementele sale reprezentative: țărani și boierii.

În această privință ele reamintesc cititorului romanele lui Duiliu Zamfirescu.

D. G.

LIVIU REBREANU: Răscoala — roman — 2 volume, editura „Adevărul”, lei 160.

Literatura românească a avut anul acesta una dintre cele mai bogate producțiuni. Dintre toate cărțile publicul a primit cu un deosebit interes „*Răscoala*” de Liviu Rebreanu, roman în care este înfățișată răsvrătirea țăranilor în 1907.

Această nouă operă a dlui Rebreanu se poate alătura lui „*Ion*”, cu deosebirea, că în „*Ion*” ni se înfățișează un țăran lacom de pământ, pe când în „*Răscoala*” ni se înfățișează țăranimea, lipsită de pământ și lăsată pradă celei mai crâncene mizerii. „*Răscoala*” se mai poate apropia de „*Ion*” prin dimensiuni, prin unele personaje comune, cum ar fi Titu Herdelea, preotul Belciug, etc., dar mai ales prin vigoarea talentului dlui Rebreanu.

În primul volum „*Se mișcă țara*”, — dl Rebreanu face o amănunțită analiză a sufletului mulțimei, din ce în ce mai agitată, din ce în ce cu mai puțină stăpânire de sine, până când izbucnește cel dintâi foc, semnul răscoalei pustiitoare.

Despre romanele dlui Rebreanu se spune că trebuie să citești două sute de pagini ca să intri în făgașul acțiunii. În „*Răscoala*” cititorul trebuie să parcurgă întreg volumul I și o bună parte din volumul II — „*Focurile*”, până ajunge la sguuitoarea frenezie a flăcărilor care înlănțuiesc conac cu conac, aducând părjol în averile boierești și chinuri și moarte în umilele case ale răsvrătiților.

Câteva figuri atât din clasa de sus, cât și din popor (mai ales acestea) se impun atenției cititorului. Avem în primul rând boierii: pe boierul de lume veche, *Miron Iuga*, autoritar, drept, dar aspru și necruțător cu țărani cărora a-nevoie le crede la suferință; pe Grigore Iuga, fiul lui Miron, cu altă inimă pentru popor, un blând răsvrătit, care nu poate face tot binele pe care-l dorește sătenilor; pe Nadina Grigore Iuga, femeie tânără, veșnic călătoare, frumoasă

și sensuală, care se crede creată pentru a gusta din plin toate plăcerile care se pot stoarce cu venitul unei moșii lucrată de țărani aproape robiți. Ceilalți boieri, întâmplător legați de pământ și cei câțiva orașeni, cari au cu țăraniși legături vagi sau aproape inexistente, sunt mai sterși.

Alături de lumea aceasta, îndestulată, trăiesc uitați de Dumnezeu țărani bolnavi, flămânzi, robiți de boieri, despoiați de perceptori, amețiți de cârciumari, în stare de toate blăstămățiile când păharul amărăciunilor trece peste margini. Printre ei, puternic reliefat, e Petre Petre, țăran tânăr, a cărei inimă oscilează între iubire pentru Grigore Iuga și ură pentru soția lui Nadina Grigore Iuga, în care el nu vede o stăpână ci o femeie, pe care o vrea și reușește s'o aibă în tragice momente, ca să spele umilința privirilor și a vorbelor de dispreț pentru țărani. Primarul Ion Pravilă, plutonierul de jandarmi Boiangiu, cârciumarul Busuioc, fără să prezinte complicații sufletești atât de palpitate ca acelea pe care le dă sbuciumul lui Petre Petre, până trece și el în numărul celor morți pentru o pâine, sunt totuși interesați. O frumoasă figură e aceea a învățătorului *Dragoș*, care în fruntă toată urgia administrativă deslănțuită de bătrânul Iuga ca să-și apere frații de suferință.

Este drept că dl Rebreanu nu dă suficientă atențiune amănuntelor stilistice, dar înlănțuirea gradată a faptelor, până la liniștea lugubră care se întinde asupra satelor a doua zi după înăbușirea răscoalei, este atât de strânsă și cucerește atât de mult sufletul cititorului, încât dă emoții suguduitoare chiar și acelor cari n'au avut tristul prilej să vadă răscoala din 1907. D. G.

*

MIRCEA ELIADE: *Maitreyi, roman.* Cultura Națională, 251 pagini. Lei 60.

Maitreyi, romanul ce de curând a fost premiat la concursul literar al Socie-

tății Tekirgiol-Movila (dintre 50 de romane prezentate) putea să străbată și fără aureola premiului, numele autorului fiind cunoscut și apreciat.

Călător atent, cu sufletul deschis pentru înțelegerea sufletelor, dl Mircea Eliade ne-a dat o operă de profundă înțelegere a iubirii unei tinere indiene pentru un „alb“. Acțiunea se petrece în vremea noastră.

Romanul de dragoste al acestei fete nu impresionează numai prin tragica suferință, care pune într'o serafică lumină figura nobilei Maitreyi, ci și prin toată gama de delicată simțire care caracterizează atașamentul său de Alan, eroul romanului.

Insușirile scriitorești ale dlui Mircea Eliade sunt la înălțimea pătrunderii sale psihologice.

Recomandăm cititorilor acest roman, nu numai pentru exotismul subiectului, care deșteaptă interes pentru viața intimă a aristocrației intelectuale din India actuală, ci și pentru talentul desăvârșit cu care-a fost alcătuit. (D. G.)

*

Am dori să cumpărăm o colecție în legătură originală din *Enciclopedia română* de Diaconovici. Asemenea din *Enciclopedia* în trei volume editată de Librăria Franklin din Budapesta. Condițiile de vânzare rugăm să ni se comunice pe adresa *Redacției*.

V. Lăzăruț (Câmpeni); A. Mitrea (Huedin) vor apare în numerele viitoare.

S. F. (Ugruțiu). Vă mulțumesc pentru cele scrise. Nu totdeauna polemicele din ziare conțin adevărul. În cazul „Chemării Românilor“, a fost o mică răzbu-nare personală.

Mai multora. Dacă peste vară plecați din comună să ne comunicați adresa cea nouă, ca să primiți revista (No. 10) acolo unde vă găsiți.

Boca Pompei, Ilva Mare. În numărul următor.

*